

DÖVLƏT ELM VƏ TEXNİKA KOMİTƏSİ
PATENT-LİSENZIYA İDARƏSİ

SƏNAYE MÜLKİYYƏTİ

RƏSMİ BÜLLETEN №3

Dərc olma tarixi: 12.11.98

BAKİ - 1998

MUNDƏRİCƏT

Bölmə 1. İxtiraya dair iddia sənədləri barədə məlumatların dərci	3
Bölmə 2. Azərbaycan Respublikasının Dövlət reyestrinə daxil edil- miş ixtira patentləri haqqında məlumatların dərci	29
Bölmə 3. Azərbaycan Respublikasının Dövlət reyestrinə daxil edilmiş əmtəə nişanları və xidmət nişanları	90
Bölmə 4. Hüquqların verilməsi	201
Bölmə 5. Düzəlişlər	207

ОГЛАВЛЕНИЕ

Раздел 1. Публикация сведений о заявках на изобретение	3
Раздел 2. Публикация сведений о патентах, внесенных в Государственный реестр изобретений Азербайджанской Республики	29
Раздел 3. Публикация сведений о товарных знаках и знаках обслуживания, зарегистрированных в Государственном реестре Азербайджанской Республики	90
Раздел 4. Передача прав	201
Раздел 5. Исправления	207

Bölmə 1. İxtiraya dair iddia sənədləri
barədə məlumatların dərci

**Раздел 1. Публикация сведений о
заявках на изобретение**

Bölmə A. İnsanın həyatı tələblərinin təmin edilməsi

Раздел А. Удовлетворение жизненных потребностей человека

(51) A 01 C 25/06, B 05 B 1/08

(21) N 95/000547 A

(22) 22.06.94

(71)(73) "İmpuls" Elm-İstehsalat Birliyi

(72) Əliyev B.H., Nuriyev Ç.H., Əliyev Z.H.

(54) Asta yağışyağdırıcı sistem.

(57) İxtira, meliorasiya sahəsinə, xüsusi ilə dağ şəraitində suvarma sistemlərinə aiddir. İxtiranın vəzifəsi süni yağış yağıdırmanın effektivliyini artırmaqdan və onun tədbiq sahəsinin genişləndirilməsindən ibarətdir. Tərkibində nasos stansiyası, təmizləyici qurğu, ayırıcı (sayqaclı) klapanlı su döviyyəsi zonası, texnoloji boru kəməri, yerin meylliliyi istiqamətində qoyulmuş paylayıcı boru kəmərləri üzərindəki əks klapları, əsası ilə söykənən şaquli lülə tuşlandırıcısı ilə təchiz olunmuş, karusel tipli yağdırıcı qurğu, idarəetmə pultu və "özündən sonra" təzyiqliq tənzimləyicisini birləşdirən asta (tədricən) yağış yağıdırıcı sistemin vəzifəsi həll olunur. İxtira onunla fərqlənir ki, yağış yağıdırıcının təzyiqliq tənzimlə-

yicisi, sıxıcı tənzimləyici qurğu tipində yaradılmışdır, təzyiqliq (Hp) aşağı həddində klapın "bağlıdır" vəziyyətində olur. Bu halda sistemin paylayıcı boru kəməri boyu sıxıcı (kilidli)-tənzimləyicisinin (Hc) işçi təzyiqliq, əks klapının yer (məntəqə) göstəricilərinin fərqləri (Hm) təzyiqliqlər fərqlindən aşağı olur. Belə ki, yağış yağıdırıcı aparat, müstəvi səth üzərindəki kameraya istiqamətiləndirilmiş mərkəzdənqacma ucluqları, kiçik diametrlili şırım şırnaqlı və lülənin tangensial oxu ilə əlaqələndirilmişdir və lülələrdən birinin üzərində quraşdırılmışdır.

(71)(73) НПО "Импульс"

(72) Алиев Б.Г., Алиев З.Г., Нуриев Ч.Г.

(54) Система медленного дождевания.

(57) Изобретение относится к области мелиорации, в частности к системам полива в горных условиях. Задача изобретения - повышение эффективности дождевания и расширение области его применения. Задача решена, тем, что в системе медленного дождевания, включающей насосную станцию, очистное сооружение, водооборотные зоны с отсчетными клапанами, сеть технологических трубопроводов, обработные

клапаны на распределительном трубопроводе, уложенном по уклону местности, со стволами-насадками, пульт управления и регулятор давления "после себя"; отличающаяся согласно изобретению тем, что регулятор давления дождевателя выполнен в виде запорно - регулирующего устройства, клапан которого при давлениях ниже (H_p) находится в состоянии "закрыто", при этом вдоль распределительного трубопровода системы устанавливаются обратные клапаны с разностями отметок местности (H_m) меньшими, чем рабочее давление затирания (H_z) запорно-регулирующего устройства, причем стволы дождевального устройства снабжены центробежными распылителями, имеющие насадки с ориентацией их камер в горизонтальной плоскости тангенциально оси ствола и струйное сопло малого диаметра, встроенное в торец одного из стволов.

(51) A 61 B 17/58

(21) N 93/000841 A

(22) 27.08.96

(71)(73) Ə.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri təkmilləşdirmə institutu

(72) С.С.Агакішієв, М.М.Савадзадə, Ə.М.Мəммədov, А.Т.Насиєва

(54) Xroniki salpinqooforitlərin müalicə üsulu

(57) İxtira təbabətə, xüsusən də venerologiya və ginekologiyaya aiddir. İxtiranın məqsədi uşaqlıq artımlarının çapıq-bitişmə dəyişikliklərinin sorulması, uşaqlıq borularının keçiriciliyinin bərpası, fallop borularında və yumurtalıqlarda infeksiyon-iltihabi prosesin aradan götürülməsi, qadınlarda reproduksiyanın və çanaq orqanlarında pozulmuş mikrosirkulyasiyanın bərpa olunmasıdır. Bu məqsədə nail olmaq üçün, hirudopunktura müalicə metodu (tibb zəllilərinin bioloji aktiv nöqtələrə qoyulması) antibiotikoterapiya ilə kompleks şəkildə istifadə edilir. Xroniki salpinqooforitlərin müalicə üsulu 2 kurs hirudopunkturanın antibiotikoterapiya ilə kompleks tətbiqindən ibarətdir, hər kurs gūnaşırı aparılan 5 seansdan ibarətdir. Təklif olunan müalicə üsulu uşaqlıq artımlarının çapıq-bitişmə dəyişikliklərinin sorulmasına, uşaqlıq borularının keçiriciliyinin bərpasına, fallop borularında və yumurtalıqlarda infeksiyon-iltihabi proseslərin aradan götürülməsinə, reproduksiyanın və qadınlarda çanaq üzvlərində pozulmuş mikrosirkulyasiyanın bərpa olunmasına səbəb olur. Metodun icrası sadə və ekonomik cəhətdən əlverişlidir.

(71)(73) Azərbaycanın Dövlət Səhiyyə Nazirliyi
Gözlər İnstitutunun rəhbəri
im. A. Aliyev.

(72) D. D. Ağaşiyev, M. M.
Dzavadzadə, A. M. Məmmədov,
A. T. Gədicəyev

(54) Способ лечения хронических сальпингоофоритов.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно к венерологии и гинекологии. Задачей изобретения является рассасывание рубцово-спаечных изменений придатков матки, восстановление проходимости маточных труб, ликвидация инфекционно-воспалительного процесса в фаллопиевых трубах и яичниках, восстановление репродуктивности и нарушений микроциркуляции в тазовых органах у женщин. Способ лечения хронических сальпингоофоритов заключается в том, что применяют 2 курса гирудопунктуры в комплексе с антибиотикотерапией. Каждый курс состоит из 5 сеансов, проводимых через день. Предложенный способ лечения способствует рассасыванию рубцово-спаечных изменений придатков матки, восстановлению проходимости маточных труб, ликвидации инфекционно-

воспалительного процесса в фаллопиевых трубах и яичниках, восстановлению репродуктивности и нарушенной микроциркуляции в тазовых органах у женщин. Метод прост в исполнении, экономически выгоден.

(51) A 61 H 21/00
(21) N 96/000333 A
(22) 21.05.96

(71)(73) Ə. Əliyev adına
Azərbaycan Dövlət Həkimləri
təkmilləşdirmə İnstitutu
(72) Cavadzadə M. C., Nəcəfzadə K. N.,
Vəzirov M. S., İbrahimov S. N.

(54) Böyrək çatışmazlığı olan xəstələrdə anestezioloji təminat üsulu.

(57) İxtira tibbə, məhz anesteziologiyaya və reanimatologiyaya aiddir. İxtiranın məqsədi böyrək çatışmazlığı olan uroloji xəstələrdə cərraxi müdaxilə zamanı əlavə epidural anesteziyanın aparılması yolu ilə təhlükəsizliyi artırmaqdır. Qoyulan məqsədə onunla nail olunur ki, böyrək çatışmazlığı olan uroloji xəstələrdə cərrahi əməliyyatlar zamanı preparatların azaldılmış dozaların istifadə edilməsi ilə neyroleptoanalgeziya daxil olmaqla, anestezioloji təminat üsulunda əlavə olaraq epidural boşluğa 40 mq 2%-li lidokain məhlulu, bundan 5 dəqiqə sonra, eləcə də cərrahi əməliyyat qabığı

yeridilən narkozdan sonra 2,2 mg/kg hemabı ilə lidokainin təkrar dozaları yeridilir.

(71)(73) Azərbaycanın Dövlət Səhiyyə Nazirliyinin Milli Təkmilləşdirmə İnstitutunun Uzoqillər Departamentinin Uzoqillər Uzmanları

(72) Джавад-заде М.Д., Гаджимурадов К.Н., Везиров М.С., Ибрагимов С.Н.

(54) Способ анестезиологического обеспечения больных с почечной недостаточностью.

Изобретение относится к медицине, а именно к анестезиологии и реаниматологии. Задачей изобретения является повышение безопасности при проведении хирургических вмешательств у урологических больных с почечной недостаточностью путем проведения дополнительной эпидуральной анестезии. Поставленная задача достигается тем, что в способе анестезиологического обеспечения при операциях у урологических больных с почечной недостаточностью, включающем нейролептоанальгезию с использованием сниженных доз препаратов, дополнительно вводят в эпидуральное пространство 40 мг 2% раствора лидокаина, через 5 минут

после этого, а также после вводного наркоза перед началом операции - повторные дозы лидокаина из расчета 2,2 мг/кг.

(51) A 61 K 31/00
(21) N 96/000858 A
(22) 21.05.96

(71)(73) Ə.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət Həkimləri təkmilləşdirmə İnstitutu
(72) Əliyev Məhərir Məmməd oğlu

(54) Ağız boşluğunun selikli qişasının kimyavi yanıqlarının müalicə üsulu.

(57) İxtira təbabətə - stomatologiyaya aiddir. İxtiranın məqsədi müalicə müddətinin qıssaldılmasıdır. Bunun üçün reanimasiya və detoksikasiya tədbirlərdən sonra ağız boşluğu 0,5% novokain və proteolitik fermentlərlə işlənir. Sonrakı mərhələdə ağrısızlaşma davam etdirilməklə iruksol məhləmi ilə nekrotik sahələr işlənir. Bu zaman 5%-li ξ-AKT ağız vannaları şəkilində istifadə olunur, bundan sonra stimulyasiya məqsədi ilə əsasını bitki yağları təşkil edən preparatlar tətbiq olunur və həmin dövrdə fiziki müalicə metodları təyin edilir (helium-neon lazeri, elektroforez, refleksoterapiya). Təklif olunmuş müalicə taktikası nəticəsində ağız boşluğunun selikli qişasının destruktiv

dəyişikliklərinin sagalma müddəti qısalmışdır.

(71)(73) Azərbaycanın Dövlət Patent İdarəsi. Azərbaycanın Dövlət Patent İdarəsi. Azərbaycanın Dövlət Patent İdarəsi.
Gosudarstvennyy Institut Uсовершенствования vrachey im. A.Aliєva.

(72) Aliєv Məxir Məməd oğlu

(54) Spособ лечения химических ожогов слизистой оболочки полости рта.

(57) Изобретение относится к медицине, а именно стоматологии. Задачей изобретения является сокращение сроков лечения. После реанимационных мероприятий и общей детоксикации организма проводят обезболивание полости рта ватным тампоном смесью 0,5% новокаина с протеолитическими ферментами, затем, в зависимости от изменений слизистой оболочки, проводят обезболивание и смазывание ируксомом некротических участков в, виде ротовых ванночек применяют 5% раствор ξ -АКК, затем, стимулирующие препараты на основе растительных масел и в этот же период проводят физиотерапию гелий-неоновым лазером, электрофорез и рефлектоскопию. В результате предложенной методики лечения сократились сроки зажив-

ления деструктивных изменений слизистой оболочки полости рта.

Bölmə V. Müxtəlif texnoloji proseslər.

Раздел В. Различные технологические процессы

(51) В 23 В 1/00

(21) N 94/000409 А

(22) 03.08.94

(71)(73) Azərbaycan Texniki Universiteti

(72) Səmidov X.S., Quliyev N.A., Yusifov N.D., Məmmədov A.M.

(54) İçiboş silindrik hissələrin kəsilməsi üsulu.

(57) İçiboş silindrik hissələrin kəsilməsi üsulu maşınqayırma sahəsinə aiddir. Təklif olunan üsulun əsas mahiyyəti içiboş silindrik hissələrin kəsmə zamanı kəsmə müstəvisində özümərkəzləşməni təmin etməkdir. Təklif olunan üsulda boruların kəsilməsi borunun xarici səthi boyunca bir2birinə nəzərən 120 dərəcəli bucaq altında kəsmə müstəvisində yerləşdirilmiş və sinxron hərəkət edən 3 kəsmə kəskinin köməyi ilə aparılır.

(71) (73) Azərbaycanın Dövlət Patent İdarəsi. Azərbaycanın Dövlət Patent İdarəsi. Azərbaycanın Dövlət Patent İdarəsi.
Texnitseskiy Universitet

(72) Самидов Х.С., Кулиев Н.А., Юсубов Н.Д., Мамедов А.М.

(54) Способ отрезки цилиндрических полых деталей.

(57) Способ отрезки цилиндрических полых деталей относится к области машиностроения. Основной задачей предлагаемого способа является обеспечение самоцентрировки цилиндрических полых деталей при резке в плоскости резания. В предлагаемом способе отрезку труб проводят посредством 3-х отрезных резцов, установленных в плоскости резания с наружной стороны трубы относительно друг друга под углом 120 градусов и перемещают синхронно.

(51) В 23 В 1/00

(21) N 94/000408 А

(22) 03.08.94

(71)(73) Azərbaycan Texniki Universiteti

(72) Səmidov X.S., Quliyev N.A., Yusifov N.D., Quliyev M.A.

(54) Uzunölçülü silindrik pəstahlарın bərkidilməsi üçün qurgu.

(57) Uzunölçülü silindrik pəstahlарın bərkidilməsi üçün qurgu maşınqayırma sahəsinə aiddir. İxtiranın əsas məhiyyəti uzunölçülü silindrik pəstahlарın etibarlı bərkidilməsini təmin

etmək və dəzgahın məhsuldarlığının artırılmasıdır. Uzunölçülü silindrik pəstahlарın, məsələn boruların, bərkidilməsi üçün qurgu içiboş şpindel gövdəsindən ibarətdir. Bir uc tərəfindən gövdənin içərisinə sanqalı patron hidroötürücü ilə quraşdırılıb keçirilmişdir. Burada yenilik ölçülü kəsmədə şpindelin digər üçtərəfinin içərisinə ikinci sanqalı patronun quraşdırılıb keçirilməsidir. Bu zaman patronun silindrik oymaqları barmaqlar vasitəsi ilə həlqələrlə sərt əlaqə ilə təmin olunmuşdur. Bu həlqələr korpusun xüsusi yuvalarında hidroötürücüdən bəndli sistem vasitəsi ilə irəliləmə hərəkətinə malikdir.

(71)(73) Azərbaycan Texniki Universitet

(72) Самидов Х.С., Кулиев Н.А., Юсубов Н.Д., Кулиев М.А.

(54) Устройство для зажима цилиндрических длиномерных заготовок.

(57) Устройство для зажима цилиндрических длиномерных заготовок относится к области машиностроения. Основной задачей изобретения является обеспечение надежного зажима цилиндрических длиномерных заготовок и повышение производительности станка. Устройство для зажима

цилиндрических длиномерных заготовок, например труб, содержит полый корпус шпинделя, во внутрь которого вмонтирован с одного конца цанговый патрон с гидроприводом. Новым является то, что при мерной разрезке во внутрь шпинделя с другого конца вмонтирован второй цанговый патрон, при этом цилиндрические втулки патронов обеспечены жесткой связью с пальцами посредством пальцев, с возможностью поступательного движения в специальных пазах корпуса шпинделя от гидропривода через рычажную систему.

Bölmə C. Kimya və metallurgiya.

Раздел С. Химия и металлургия

(51) С 02 F 1/28

(21) N 93/000064 A

(22) 23.06.93

(71)(73) Azərbaycan EA Neft-Kimya prosesləri İnstitutu

(72) Rüstəmov M.İ., Quliyev A.D., Hüseynov Ə.B., Xudiyev Ə.T., Əzizov A.H.

(54) Su hövzələrinin neft və neft məhsulları təbəqəsindən təmizləmə üsulu.

(57) Kəşf ətraf mühitin mühafizəsi, xüsusən su hövzə-

lərinin neftdən və neft məhsullarından təmizlənməsinə aiddir. Məlum olan üsullar bahadır və ekoloji cəhətdən əlverişli deyildir. Buna görə hal-hazırda işlənən sorbentlərin növlərinin genişləndirilməsi, ucuz başa gələn, ekoloji təmiz təmizləmə üsulunun işlənilib hazırlanması bir vacib məsələ olaraq qalır. Təklif olunan üsulla bu məsələ koksla modifikasiya olunmuş sorbent ilə çirkələnmiş səthi işləyib (təmizləyib), sonra isə sorbenti yığmaqla həll olunmuşdur. Modifikasiya olunmuş sorbentlər təbii və sintetik alümosilikatlardan hazırlanır və onların koklaşma dərəcəsi 0,5-12,0 kütlə %, fraksiyanın tərkibi isə 0,2-2,0 mm-ə bərabərdir. Su hövzələrinin neftdən və neft məhsullarından təmizlənməsi üsulu məlum olan təmizləmə üsulları ilə müqayisədə çox səmərəli olub və ucuz başa gəlir. Bu üsulda alümosilikat xammalından və ya istehsalat tullantılarından istifadə olunur, böyük məhsuldarlığa malik olub, sorbentdən bu məqsəd üçün təkrar-təkrar istifadə olunmasına görə və nefti yaxşı udma və yüksək təmizləmə qabiliyyətinə görə bu üsulun ekoloji cəhətdən əlverişli olması müəyyən olunur.

(71)(73) Институт Нефтехимических процессов АН Аз.Республики

(72) Рустамов М.И., Кулиев А.Д., Гусейнов А.Б., Худиев Э.Т., Азизов А.Г.

(54) Способ очистки водоемов от пленок нефти и нефтепродуктов.

(57) Изобретение относится к области охраны окружающей среды, в частности, очистке водоемов от нефти к нефтепродуктов. Известные способы очистки дороги и неэкологичны. Поэтому стояла задача разработать дешевый, экологически чистый способ очистки и расширить ассортимент используемых в настоящее время сорбентов. Задача решена тем, что очистку проводят нанесением модифицированного сорбента на загрязненную поверхность, с последующим сбором его, причем, обработку поверхности осуществляют закоксованными природными или синтетическими алюмосиликатами фракции 0,2-2,0 мм, при степени их закоксованности 0,5-12,0 мас.%. Предлагаемый способ очистки поверхности водоемов от нефти и нефтепродуктов более эффективен по сравнению с известными, в связи с использованием широко доступных и недорогих алюмосиликатных типов природного сырья или отходов

производства, большей производительности и полноты сбора (очистки) за счет лучшего нефтепоглощения и экономичностью за счет многократности использования сорбента, что в целом определяет экологичность способа.

(51) C 08 L 95/00, C 23 F 11/00

(21) N 98/001062 A

(22) 02.10.97

(71)(73) Az. EA Qeyri-Uzvi Fizika və Kimya İnstitutu

(72) Kazimov A.M., Məmmədیارov İ.F., Səlimxanov D.H., Kazimov M.A., Baxışova D.Ə., İbrahimova S.H.

(54) Korroziya əleyhinə örtüyün tərkibi

(57) İxtira yüksək nəm şərait olan metro fəvvalələrində və neytral təbii sularla metal avadanlıqların korroziyadan mühafizəsinə aiddir. İxtiranın məqsədi Bakı metropolitenində yüksək nəmlik və daimi litrəmə şəraitində olan metal və dəmirbələn qurğularını uzun müddət korroziyadan mühafizə etməkdir. Bu məsələnin həlli üçün aşağıdakı tərkibli maddələrdən (kütlə faiz) istifadə edilib:

Bitum A-30	15 - 20
Naften turşusu	15 - 20
Bitum BH 60/90	yerdə qalan

Beləliklə göstərilən tərkibdə istifadə olunan örtüklə Bakı metropolitenində metal və dəmirbeton avadanlıqları yüksək nəm atmosferdən, titrəmədən, həm də təbii suların korroziyasından uzun müddət mühafizə edilə bilər.

(71)(73) Институт неорганической и физической химии.

(72) Кязимов А.М., Мамедъяров И.Ф., Селимханова Д.Г., Кязимов М.А., Бахышова Д.А., Ибрагимова С.Г.

(54) Состав для антикоррозионного покрытия.

(57) Изобретение относится к области защиты металлоконструкций от коррозии во влажной атмосфере метрополитена и в нейтральных водных средах. Задачей изобретения является увеличение срока службы железа и железобетонных конструкций в условиях вибрации и высокой относительной влажности в туннелях Бакинского метрополитена. Поставленная задача решается использованием состава, взятого при следующем соотношении компонентов, мас. %:

Битум А-30	15-20
Натеновые кислоты	15-20
Битум БН	
60/90	остальное

Таким образом, предлагаемый состав для антикоррозионного покрытия позволяет увеличить коррозионную стойкость металлических конструкций в условиях вибрации и высокой относительной влажности как в атмосфере бакинского метрополитена, так и в водных средах.

(51) C 07 C 13, C 10 G 25/05

(21) N 95/000527 A

(22) 23.02.95

(71)(73) Azərbaycan EA Qeyri-Üzvi və fiziki kimya İnstitutu

(72) Ənnagiyev M.X., Quliyev T.M., Bədəlova İ.F., İmanova N.Ə., Adıgözəlov X.M., Babayeva R.S.

(54) İşlənmiş n-parafinlərin, toluolun, benzolun, ağ neftin dəmir ionlarından, sulfanoidən və sudan təmizlənmə üsulu.

(57) İxtira neft kimya sahəsinə aid olub, təbii siolitlər əsasında alınmış adsorbentlər vasitəsi ilə işlənmiş n-parafinlərin, benzolun, toluolun, ağ neftin, dəmir ionlarından, sudan, sulfanoldan təmizlənməsinə həsr edilmişdir. İxtirada əsas məsələ təmizlənmə prosesinin ucuzlaşdırılması və eyni zamanda təbii klinoptilolit əsasında alınmış adsorbentlər vasitəsi ilə işlənmənin n-parafinləri, benzolu, toluolu, ağ nefti dəmir ionlarından, sudan, sulfanoldan təmizlədik-

da təmizlik dərəcəsi artırmaqdir. İxtiranın əsas məqsəti işlənmiş maye karbohidrogenləri dəmir ionlarından, sudan, sulfanoldan, ayıraraq, təmizlik dərəcəsi yüksəltməkdir. Bu işə tərkibində 5-6% litium oksidi olan klinoptilolit sialitinin hazırlanması və hazırlanmış nümunənin işlənmiş maye karbohidrogenlərlə görüşməsi nəticəsində olur. Aparılmış analizin nəticələri göstərir ki, bu üsulla işlənmiş n-parafinləri, benzolu, toluolu, aq nefti, dəmir ionlarından, sudan, sulfanoldan təmizlədikdə təmizlik dərəcəsi çox artır.

(71)(73) Институт неорганической и физической химии
 (72) Аннагиев М.Х., Кулиев Т.М., Бадалова И.Ф., Иманова И.А., Адыгезалов Х.М., Бабаева Р.С.

(54) Способ очистки отработанных n-парафинов, толуолов, бензола, керосина от ионов железа, сульфанола и воды.

(57) Изобретение относится к нефтехимии, в частности к адсорбционной очистке отработанных n-парафинов, бензола, толуола, керосина от ионов железа, воды, сульфанола адсорбентами, полученными на основе природных цеолитов. Задачей изобретения является удешевление процесса и повышение степени очистки

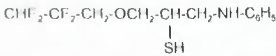
отработанных n-парафинов бензола, толуола, керосина от ионов железа, сульфанола, воды путем адсорбции последних с адсорбентами, полученных на основе природного клиноптилолита. Сущностью изобретения является повышение степени очистки отработанных жидких углеводородов от ионов железа, сульфанола, воды, очищаемый продукт контактирует с адсорбентом, представляющим собой активизированный природный клиноптилолит, содержащий 5.6 мас.% окиси лития. Анализ степени очистки отработанных n-парафинов, бензола, толуола, керосина от ионов железа, сульфанола показывает, что по данному способу степень очистки сильно повышается в ионах железа, сульфанола, воды.

(51) C 07 C 149/16
 (21) N 93/000208 A
 (22) 06.07.93
 (71)(73) Azərbaycan EA Aşqarlar Kimyası İnstitutu
 (72) Əliyev S.M., Sadıxov C.İ., Allahverdiyev M.Ə., Fərzəliyev V.M., Hüseynova A.T., Nəcəyeva M.A.

(54) 1-/N-fenilamin/-4-oksi-6,6,7,7 tetraflüör-2-heptantiol sürtgü yağlarına antimikrob xassəsi göstərən aşqar kimi.

(57) İxtira yeni kimyəvi birləşməyə, konkret olaraq 1-/N-

fenilamino /-4-oksi-6,6,7,7-tetraflüor-2-heptantiola aiddir.

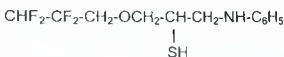
O çox kiçik qatılıqda yüksək bakterisid və funqisid xassələrinə malikdir və sürtgü yağlarının bioloji zədələnməsinin qarşısını tamamilə alır və bu zaman yağın fiziki-kimyəvi xassələrinə heç bir mənfəət təsir göstərmir.

(71)(73) Институт химии присадок АН Азербайджанской Республики

(72) Алиев С.М., Садыхов К.И., Аллахвердиев М.А., Фарзалиев В.М., Гусейнова А.Т., Гаджиева М.А.

(54) 1-/N-фениламино/-4-окса-6,6,7,7 - тетрафтор-2-гептантиол, проявляющий антимикробную активность в смазочных маслах.

(57) Изобретение относится к новому химическому соединению, конкретно 1-/N-фениламино/-4-окса-6,6,7,7-тетрафтор - 2 - гептантиолу формулы

проявляющему антимикробную активность в смазочных маслах. Показано, что указанное соединение облада-

ет высокими антимикробными свойствами, при значительно низких концентрациях обеспечивает эффективную защиту смазочных масел от биоповреждения.

(51) C 08 L

(21) N 95/000441 A

(22) 28.06.94

(71)(72)(73) Abasov S.A., Rəhimov Y.H., Ramazanov M.Ə., Ələkbərov V.Ə., Əfəndiyeva Z.Ç.

(54) Polimer kompozisiyası.

(57) İxtira kompozisiya materiallarına aiddir və izolyasiya məqsədi ilə istifadə oluna bilər. İxtiranın məqsədi polipropilenin elektrik və mexaniki möhkəmliyinin elektrik köhnəməsinə davamlılığının artırılmasıdır. Məsələ polipropilene 0,25 kütlə % miqdarında o-odi-p-krezilditiofosfor turşusu əlavə edilməklə həll olunur.

(71)(72)(73) Абасов С.А., Рагимов Я.Г., Рамазанов М.А., Алекперов В.А., Эфендиева З.Ч.

(54) Полимерная композиция.

(57) Изобретение относится к композициям и может быть использовано в изоляционных материалах. Задачей изобретения является повышение электрической и механической прочности и

стойкости полипропилена к электрическому старению. Задача решается путем введения добавки 0,25 масс.% о-о-ди-п-крезилдифосфорной кислоты в полипропилен.

(51) С 10 В 55/00
(21) N 93/000062 А
(22) 29.03.93

(71)(73) Azərbaycan EA Neft-Kimya prosesləri İnstitutu
(72) İndyukov N.M., Rüstəmov M.İ.

(54) Neft koksunun alınma üsulu.

(57) İxtira neft emalı sahəsinə, xüsusən neft koksunun alınma üsuluna aiddir. Məsələnin mahiyyəti koksun çıxımının artırılmasıdır. Məsələ neft qalıqlarının yüksək temperaturda hava oksigeni ilə oksidləşməsi, sonra isə oksidləşmiş neft qalıqlarının kokslaşdırılması mərhələsi daxil olan neft koksunun alınması üsulunun təklif olunması ilə həll olunur, belə ki, neft qalıqlarının oksidləşməsi 370-380⁰ С temperaturda, havanın xüsusi sərfi saatda 90-100 l/kq хаммала görə və 1-2 saat müddətində aparılır. Təklif olunan üsul tərkibində cüzi miqdarda koks əmələətirici komponentlər olan koksun хаммалдан yüksək çıxımla alınmasına imkan verir, üsul texnoloji və iqtisadi cəhətdən əlverişlidir, praktiki əhəmiyyət

kəsb edir, belə ki, kokslaşma üçün хаммал çatışmamazlığını ləğv edir, aşağı çeşidli neft qalıqlarının səmərəli istifadəsi zamanı onları təkrar əməl edir.

(71)(73) ИНХП АН Азербайджанской Республики
(72) Индюков Н.И., Рустамов М.У.

(54) Способ получения нефтяного кокса.

(57) Изобретение относится к области нефтепереработки, в частности способу получения нефтяного кокса. Задача заключалась в увеличении выхода кокса. Задача решена тем, что предложен способ получения нефтяного кокса, включающий стадию окисления нефтяных остатков кислородом воздуха при повышенной температуре с последующим коксованием окисленных нефтяных остатков, причем окисление нефтяных остатков проводят при температуре 370-380⁰ С, удельном расходе воздуха 90-100 кг сырья в час и продолжительности 1-2 часа. Предлагаемый способ позволяет получить высокий выход кокса из сырья с незначительным содержанием коксообразующих компонентов, способ технологичен и экономичен, имеет практическое значе-

ние, т.к. ликвидирует дефицит сырья для коксования, утилизирует низкосортные нефтяные остатки при рациональном их использовании.

(51) С 07 С 101/12, А 61 К 31/ 195

(21) N 95/000518 А

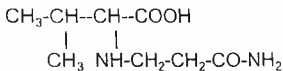
(22) 05.09.94

(71)(73) "Reor" firması

(72) Babayev E.F., Raxmanin V.T.

(54) Bakterisid və biostimulyator təsir göstərə biləcək L - (karbamoil - etilamino -) - izovalerian turşusu "Reor-01"

(57) İxtira-üzvi kimya sahəsinə - bakterisid və biostimulyator təsir göstərə biləcək təbii aminturşu törəməsinə aiddir. Məqsəd - bakterisid və biostimulyator təsir göstərə bilən, təbii birləşmə olan aminturşu əsasında alınan tibbi preparatdır. Həll ediləcək məqsəd - bakterisid və biostimulyator təsire malik ola biləcək, yeni maddənin alınmasıdır. Formulu aşağıdakı kimidir.

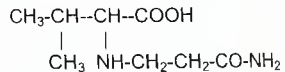
(71)(73) Фирма "Реор"

(72) Бабаев Э.Ф., Рахманин В.Т.

(54) L-(карбамоил-этиламино)- изовалериановая кислота "Реор-01" в ка-

честве бактерицидного и биостимулирующего средства.

(57) Изобретение относится к области органической химии, в частности к природным аминокислотам, применяемым в качестве бактерицидного и биостимулирующего средства. Задачей изобретения является разработка нового соединения на основе природной аминокислоты, обладающего бактерицидными и биостимулирующими свойствами, и расширение ассортимета медицинских препаратов. Задача достигается предложенным соединением L-(карбамоил-этиламино) изовалериановой кислоты. формулы

проявляющем бактерицидную и биостимулирующую активность.

(51) С 07 С 101/12, А 61 К 31/ 195

(21) N 95/000521 А

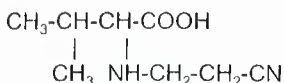
(22) 05.09.94

(71)(73) "Reor" firması

(72) Raxmanin V.T.

(54) Bakterisid və biostimulyator təsir göstərə biləcək N-sianoetil-L-amin-izovalerian turşusu "VTR"

(57) İxtira-üzvi kimya sahəsinə - bakterisid və biostimulyator təsir göstərə biləcək təbii aminturşu törəməsinə aiddir. Məqsəd - bakterisid və biostimulyator təsir göstərə bilən, təbii birləşmə olan aminturşu əsasında alınan tibbi preparatın alınmasıdır. Formulu aşağıdakı kimidir:

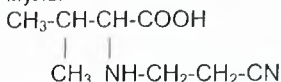

(71)(73) Фирма "Реор"
(72) Рахманин В.Т.

(54) N-циано-этил-L-амино-изовалериановая кислота "ВТР" в качестве бактерицидного и биостимулирующего средства.

(57) Изобретение относится к области органической химии, в частности к природным аминокислотам, применяемым в качестве бактерицидного и биостимулирующего средства. Задачей изобретения является разработка нового соединения на основе природной аминокислоты, обладающего бактерицидными и биостимулирующими свойствами в расширении ассортимента медицинских препаратов.

Задача достигается предложенным соединением N-циано-этил - L - аминокислоты, формулы

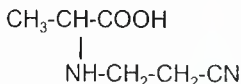

проявляющем бактерицидную и биостимулирующую активность.

(51) С 07 С 101/12, А 61 К 31/ 195
(21) N 95/000519 А
(22) 05.09.94
(71)(73) "Реор" фирması
(72) Babayev E.F., Raxmanin V.T.

(54) Bakterisid təsir göstərə biləcək N-sianetil-L-aminpropion turşusu "Reor-2".

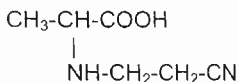
(57) İxtira-üzvi kimya sahəsinə - bakterisid və biostimulyator təsir göstərə biləcək təbii aminturşu törəməsinə aiddir. Məqsəd - bakterisid təsir göstərə bilən, təbii birləşmə olan aminturşu əsasında alınan tibbi preparatın alınmasıdır. Formulu aşağıdakı kimidir:

(71)(73) Фирма "Реор"
(72) Бабаев Е.Ф., Рахманин В.Т.

(54) N-цианозтил-аминпропионовая кислота "Реор-2" в качестве бактерицидного средства.

(57) Изобретение относится к области органической химии, в частности к природным аминокислотам, применяемым в качестве бактерицидного и биостимулирующего средства. Задачей изобретения является разработка нового соединения на основе природной аминокислоты, обладающего бактерицидным свойством и расширение ассортимента медицинских препаратов. Задача достигается предложенным соединением N-цианозтил-аминпропионовой кислоты формулы

проявляющем бактерицидную активность.

(51) С 07 С 101/12, А 61 К 31/195

(21) N 95/000520 А

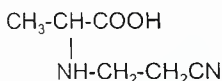
(22) 05.09.94

(71)(73) "Reor" firması

(72) Babayev E.F., Raxmanin V.T.

(54) Bakterisid təsir göstərə biləcək L-karbomoil-etilamino-propion turşusu "Reor-052"

(57) İxtira-üzvi kimya sahəsinə - bakterisid və biostimulyator təsir göstərə biləcək təbii aminurşu törəməsinə aiddir. Məqsəd - bakterisid və biostimulyator təsir göstərə bilən, təbii birləşmə olan aminurşu əsasında alınan tibbi pre-parat alınmasıdır. Formulu aşağıdakı kimidir:

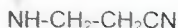
(71)(73) Фирма "Реор"

(72) Бабаев Э.Ф., Рахманин В.Т.

(54) L-карбамоил-этиламино-пропионовая кислота "Реор-052" в качестве бактерицидного и биостимулирующего средства.

(57) Изобретение относится к области органической химии, в частности к природным аминокислотам, применяемым в качестве бактерицидного и биостимулирующего средства. Задачей изобретения является разработка нового соединения на основе природной аминокислоты, обладающего бактерицидными и биостимулирующими свойствами и расширение ассортимента

медицинских препаратов.
Задача достигается предложенным соединением L-карбамоил-этиламино-пропионовой кислоты формулы

проявляющем бактерицидную и биостимулирующую активность.

(51) С 22 В 3/04, 11/08

(21) N 98/001100 А

(22) 23.04.98

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Elmi-tədqiqat layihə nəcib, nadir və əlvan metallar institutu «YUJSNİGRİ»

(72) Məmmədov Mir Həmid Mirdamət oğlu, Kazımov Rövşən Adil oğlu

(54) Çətin zənginləşən qızıl-saxlayan filizlərin emalı üsulu.

(57) Təklif olunan üsul nəcib metalların hidrometallurgiyası sahəsinə, o cümlədən, çətin zənginləşən inad qızıl-arsen filizlərinin emalına aiddir. Məlumdur ki, dünya təcrübəsində qızılın filizlərdən çıxarılmasının əsas üsulu sianidli prosesdir. Lakin bir qrup inad qızıl-saxlayan filiz vardır ki, onlardan qızılı sianidləşmə üsulu ilə qənaətbəxş surətdə çıxarmaq mümkün deyildir. Kolçedan mineral xammalın inad olmasının əsas səbəbi dəmirin

və arsenin sıx və sianidlə həllolunmayan sulfidlərində qızılın incə, submikroskopik möhtəvillər halında olmasıdır. Belə filizlərin və konsentratların əsas emalı üsulu materialların müvafiq hazırlanmasından sonra sianidləşdirilməsidir. Buna isə qızıla assosasiya təşkil edən mineralların biokimyəvi parçalanması və ya həll olması, qızılın sonradan sianidləşdirmək üçün yararlı olan sülb qalıqda qorunub saxlanması; qızıl-saxlayan sulfidlərin məsaməli struktura malik mineral dənələrinin yaranması məqsədi ilə və həlledicinin (sianidin) qızılın daxili qarşılıqlarına çatmasına imkan verən termokimyəvi parçalanması ilə nail olunur. İxtiranın məqsədi belə filizlərin emal texnologiyasından avtoklav prosesinin, o cümlədən yüksək təzyiqliq və temperaturun kənar edilməsi ilə üsulun təkmilləşdirilməsi və ucuzlaşdırılmasıdır. Qarşıya qoyulmuş məqsədə aşağıdakı ardıcıl əməliyyatları yerinə yetirməklə nail olmaq mümkündür. Filiz 85% 0,074 mm ölçüyədək parçalandıqdan və xırdalandıqdan sonra B:M=1:4-6 şəraitində qələvilərlə işlənir. Filizdə arsenin miqdarından asılı olaraq 140-300 kq/t sərlə qələviləşdirici agent kimi yeyici natrium (NaOH) işlənir. Qələviləşdirmə müddəti 2-4 saat qəbul edilir ki, bu da arsenin məhlula keçməsinə 97%, kəlkədə isə metalın

miqdarını 0,4% təşkil edir. İnad qızıl-arsen filizlərinin və konsentratlarının emalinin təklif olunan üsulu qızılın çıxarılmasını; yüksək texnoloji göstəricilərinin alınmasını; texnoloji prosesdə təhlükəsiz istehsalat xidmətini; ətraf mühitin ekoloji təhlükəsizliyini; texnologiyanın yüksək səmərəliliyini təmin edir.

(71)(73) Институт «ЮЖНИ-ГРИ»

(72) Мамедов Миргамид Мирдадат оглы, Кязимов Ровшан Адиль оглы

(54) Способ переработки труднообогатимых золотосодержащих руд.

(57) Предложенный способ относится к области гидрометаллургии благородных металлов, и в частности, к переработке труднообогатимых (упорных) золото-мышьяковистых руд. Известно, что основным методом извлечения золота из руд в мировой практике золото-добычи является цианистый процесс. Однако, существует многочисленная группа так называемых упорных золотосодержащих руд, удовлетворительно извлечь из которых золото цианированием невозможно. Основной причиной упорности колчеданного минерального сырья является тонкая, часто субмик-

роскопическая вкрапленность золота в плотных и нерастворимых в цианистых соединениях сульфидах железа или мышьяка. Основным методом переработки подобных руд и концентратов является цианирование после соответствующей подготовки материала. Последнее достигается: химическим или биохимическим разложением или растворением ассоциирующихся с золотом минералов, с сохранением золота в твердом остатке, пригодном для последующего цианирования; термическим вскрытием золотосодержащих сульфидов с целью образования минеральных зерен с пористой структурой, которая обеспечивает доступ растворителя (цианида) к внутренним включениям золота. Задачей изобретения является усовершенствование и удешевление способа путем исключения из технологии переработки подобных руд автоклавного процесса, и в частности, высокого давления и высокой температуры. Поставленная задача достигается использованием нижеследующих последовательных операций. Руда, после дробления и измельчения до крупности 85%-0,074 мм, подвергается щелочной обработке при

$T_{Ж}=1.4-6$. В качестве выщелачивающего агента используется едкий натрий (NaOH) с расходом 140-300 кг/т руды, в зависимости от содержания мышьяка в руде. При этом продолжительность выщелачивания составляет 2-4 часа, которое обеспечивает 97% извлечения мышьяка в раствор и в кеке содержится 0,4% металла. Предложенный способ переработки упорных золото-мышьяковистых руд и концентратов позволяет обеспечить получение высоких технологических показателей извлечения благородных металлов; производственную безопасность обслуживания технологического процесса, экологическую безопасность окружающей среды; высокую рентабельность технологии.

Bölmə E. Tikinti, mədən işləri.

Раздел E. Строительство, горное дело.

(51) E 21 B 43/05

(21) N 97/000894 A

(22) 24.12.96

(71)(73) "Inhibitor" Dövlət kiçik müəssisəsi

(72) Poladov Ə R., Hümətov H.H., Əbdulhəsənov A.Z.

Salimov K.I., Nəcəfov H.Ə., İsmayilov F.H.

(54) Qaz quyularının gövdəsindən maye qaldırmaq üçün qurğu.

(57) İxtiranın məqsədi qaz quyularının gövdəsinə yığılan maye sütununu qaldırmaq üçün, qurğu aşağı və yuxarı amortizatorlar, plunjer və nasos-kompressor borularından ibarət olub, amortizatorlar dairəvi şəkilli və iki tərəfə çıxan dəşikli, plunjer qeyri metaldan və iki perpendikulyar dəşikli hazırlanıb, eyni zamanda qurğu yuxarı amortizatorun üstündə maye sütununun təzyiqindən repressiya və depresiya rejimində işləyən qazlift klapanı ilə təchiz edilmişdir. Təklif edilən ixtiranın tədqiqi qaz quyularının gövdəsindən toplanan maye sütununu ehtibarlı qaldırıcını təmin edir və quyularıda fontan rejimini bərpa edir.

(71)(73) МГП «Ингибитор»

(72) Гумбатов Г.Г., Поладов А.Р., Абдулгасанов А.З., Салимов К.Р., Наджафов Г.А., Исмаилов Ф.Г.

(54) Устройство для удаления жидкости с забоя газовых скважин.

(57) Изобретение относится к нефтегазодобывающей промышленности, более конкретно к устройствам для

подъема столба жидкости (нефти, воды или углеводородов) Задачей изобретения является повышение эксплуатационной надежности плунжерного лифта для подъема жидкости, накопившейся на забое скважины Устройство для удаления жидкости с забоя газовых скважин включает в себя нижний амортизатор, насосно - компрессорные трубы, плунжер, верхний амортизатор в виде диска с круговыми отверстиями Плунжер выполнен в виде неметаллического полого шара с двумя диаметрально перпендикулярными каналами, причем лифт под нижним амортизатором оснащен газлифтным клапаном, который срабатывает от давления столба жидкости в трубах при режиме репрессии и депрессии на пласт

(51) E 21 B 47/09

(21) N 98/001099 A

(22) 16.04.98

(71)(72)(73) Məhərrəmov A.F.,
Kəlimov F.N., Şirəliyev V.N.

(54) Rəqqası quyu möhürü.

(57) İxtira qazıma texnikasına, əsasən səmtli, yastı sürətin alınması və quyuda qalan qəza əşyalarının azimutal yerini müəyyənləşdirən qurğulara aiddir. Təklif olunan

ixtiranın məqsədi möhürün konstruksiyasının sadələşdirilməsi, quyuda qalan qəza əşyasının azimutal yerinin müəyyənləşdirilməsi, səmtli sürətin dəqiq alınmasına təminat və quyu möhürü sürətinin informasiyası artıdır. Təklif olunan ixtiranın yeniliyi quyu möhürünün gövdə boşluğunda rəqqası vtulkanın yerləşdirilməsindən ibarətdir, hansı ki, onun da 1/4 hissəsi qurğuşunla doldurulur, 3/4 hissəsi isə ya boş qalır və ya da alüminiumda doldurulur. Təklif edilən rəqqası möhüründən istifadə qəza obyektlərinin tədqiqinə sərf olunan vaxtın, həmçinin quyuların qazılmasında və təmirlərində qəzanın ləğv edilməsi vaxtının azaldılmasına imkan yaradır.

(71)(72)(73) Məgərramov
A.Ф., Керимов Ф.Н., Шир-
лиев В.Н

(54) Маятниковая скважинная печать.

(57) Изобретение относится к буровой технике, а именно к устройствам для получения плоского ориентированного отпечатка и определения азимутального расположения аварийных предметовЮ оставшихся в скважине Задача предложенного изобретения заключается в упрощении конструкции печати, опре-

делении азимутального расположения оставшегося в скважине аварийного объекта, обеспечении точного получения ориентированного отпечатка и увеличения информативности работы скважинной печати. Новым в предлагаемом изобретении является расположение маятниковой втулки в полости корпуса скважинной печати, $\frac{1}{4}$ часть которой заполнена свинцом, а $\frac{1}{4}$ часть остается пустой или залита алюминием. Использование маятниковой печати позволяет сократить время, связанное с исследованием аварийных объектов, а также ликвидацией аварии при бурении и ремонте скважин.

Bölmə F. Mexanika, işıqlanma, isitmə, mühərrik və nasoslar, silah və sürsat, partlatma işləri.

Раздел F. Механика, освещение, отопление, двигатели и насосы, оружие и боеприпасы, взрывные работы.

(51) F 03 D 1/00

(21) N 95/000442 A

(22) 07.12.94

(71) (72)(73) Nəgıyev M.K.,
Nəbıbulın F.M., Nəsənov Ə.S.

(54) Külək mühərriki.

(57) İxtiranın həll edəcəyi məsələ – külək mühərrikinin gücünü artırmaq və küləyin gücündən səmərəli istifadə etməkdir. İxtiranın mahiyyəti – silindrik korpus və turbindən ibarət külək mühərrikində, turbin korpusun içərisində üfqi valın üstündə kip oturulmuş və bərkidilmişdir. turbinin üstündəki trapesiya şəklində olan perlər, turbinin eyni istiqamətdə fırlanması üçün cüt-cüt bərkidilmiş, üfqi oxla müəyyən bucaq əmələ gətirir və işçi səthləri qarşı tərəflərə yönəldilmişdir. Bizim təklif etdiyimiz bu cür mühərrik bütün tələblərə cavab verir: əndazə (qabarit) ölçülərini istənilən qədər böyütmək mümkündür. Bu halda, hal-hazırda istehsalatda istifadə olunan mühərriklərdən fərqli olaraq, konstruksiyanın sərtliyi pozulmur; fırlanan səth ideal aerodinamik formada olur; mühərrikin fırlanma sürəti, küləyin enerjisini itirilmədən tənzimləyir; küləyin gücü və istiqaməti dəyişdikdə mühərrik sabit güclə və eyni istiqamətdə fırlanır.

(71)(72)(73) Nəgıyev M.K.,
Nəbıbulın F.M., Gəsənov
A.C.

(54) Ветродвиатель.

(57) Изобретение относится к области силовых машин, приводимых в действие

энергией ветра. Задача изобретения – повышение мощности существующих ветродвигателей и эффективное использование энергии ветра. Сущность изобретения заключается в том, что ветродвигатель состоит из корпуса цилиндрической формы и турбины с трапецидальными лопостями, посаженными на валу, причем так, что турбина плотно посажена и жестко зафиксирована внутри подвижного массивного корпуса и установлена на горизонтально расположенном валу, а лопасти установлены попарно, под определенным углом относительно оси вращения с рабочими поверхностями, обращенными в противоположные стороны для обеспечения вращения только в одну сторону. Предлагаемая конструкция отвечает всем требованиям, предъявляемым к мощным и эффективным ветродвигателям: при любых габаритных размерах обеспечивается жесткость конструкции, поверхность вращения имеет идеальную аэродинамическую форму, регулирование скорости вращения производится эффективно, без потери энергии ветра, при изменении силы и направления ветра, ветродвигатель продолжает

вращаться стабильно, в одном и том же направлении.

Bölmə G. Fizika.

Раздел G. Физика.

(51) G 01 N 33/48, G 01 N 33/49, G 01 N 33/98

(11) N 94/000415 A

(22) 17.08.94

(71)(73) M.N.Rəsulzadə adına

Bakı Dövlət Universiteti

(73) Məsimov E.Ə., Abdurəfiyev N.H., Bağirov T.O.

(54) İkifazlı sistemlər.

(57) İxtira biotexnologiyaya, əsasən də yüksək molekullu birləşmələrin fraksiyalara ayrılmasına, bioloji hissəciklərin, xüsusi halda tibbi diaqnostikada, hüceyrə hissəciklərinin bölünməsinə radioaktiv hüəalanmanın fiksə edilməsinə və eyni zamanda kimyəvi birləşmələrin nisbi hidrofobluqlarının kəmiyyətə qiymətləndirilməsinə aiddir. İxtiranın məqsədi iqtisadi cəhətdən səmərəli, ucuz və böyük ayırdetmə qabiliyyətinə malik ikifazlı sistemlərin alınması və tətbiqidir. Qarşıya qoyulan məqsədə polimer-polimer-su sistemində polimerlərdən birinin düzla əvəz olunması ilə nail olunur. İkifazlı PEQ- $Al_2(SO_4)_3$ - su sisteminin tərkibi aşağıdakı kimidir:

PEQ-6000	8,6%
$Al_2(SO_4)_3$	6,2%

Su

85,2%

(71)(73) Бакинский Государственный Университет имени М.А. Расулзаде

(72) Масимов Э.А., Абдурафиев Н.Г., Багиров Т.О.

(54) Двухфазную системы.

(57) Изобретение относится к биотехнологии, а именно фракционированию высокомолекулярных соединений, очистке и разделению биологических, в частности, клеточных частиц, в медицинской диагностике, фиксированию радиационного облучения, а также к количественной оценке относительной гидрофобности химических соединений. Задача изобретения - получение и использование дешевой и экономичной двухфазной системы с более высокой разделительной способностью. Поставленная задача достигается заменой одного полимера солью в системе полимер - полимер - вода. Состав двухфазной системы ПЭГ- $Al_2(SO_4)_3$ - вода следующий:

ПЭГ - 600	8,6%
$Al_2(SO_4)_3$	6,2%
Вода	85,2%

Bölmə H. Elektrik.

Раздел H. Электричество.

(51) H 01 F 1/33

(21) N 95/000530 A

(22) 03.05.94

(71)(73) Azərbaycan EA Fizika İnstitutu

(72) Ramazanov M.Ə., Sadıqov R.Z., Ələkbərov V.Ə., Abasov S.A.

(54) Maqnitodielektrik kompozisiyası.

(57) İxtira maqnitodielektrik kompozisiyalara aiddir və xüsusilə elektrik mühərriklərində maqnit içliklərin hazırlanması, eləcədə radioelektron aparatlarının özləkləri üçün nəzərdə tutulur. İxtiranın məqsədi yüksək maqnit nüfuzlucuna və elektrik müqavimətinə malik olan maqnitodielektrik kompozisiyanın yaradılmasıdır. Məsələn, polivinilidenftoridə (60-40% həcm miqdarında) dispersləşdirilmiş karbonilli dəmir (40-60% miqdarında) əlavə edilməklə həll olunur.

(71)(73) Институт Физики АН Азербайджанской Республики

(72) Рамазанов М.А., Садигов Р.З., Алекперов В.А., Абасов С.А.

(54) Магнитодизэлектрическая композиция.

(57) Изобретение относится к магнитодизэлектрическим композициям и предназначается, в частности для изготовления магнитных клиньев для электродвигателей, а также сердечников радиоэлектронной аппаратуры. Задачей изобретения является создание магнитодизэлектрической композиции, обладающей высокой магнитной проницаемостью и высоким электросопротивлением. Задача решается путем заполнения (60-40% объемное содержание) поливинилиденфторида диспергированным карбонильным железом (40-60% объема).

(51) H 05 F 1/02

(21) N 95/000575 A

(22) 28.06.94

(71)(73) Azərbaycan EA
Fizika İnstitutu

(72) Qabulov U.Ə., Ramazanov M.Ə., Abasov S.A.

(54) Antistatik polimer kompozisiyası.

(57) İxtira elektrotexnikaya aiddir və polimer borularda neft məhsullarının və səpələn cisimlərin hərəkəti zamanı statik cərəyanın toplanmasını aradan qaldırmaq üçün, neft məhsullarının çənlərdə saxlanması, hərəkət edənlər

hissələrin təcrid edilməsi üçün istifadə edilə bilər. İxtiranın məqsədi dielektrik və mexaniki xarakteristikasının saxlanması ilə polipropilenin yüksəldilmiş antistatik xüsusiyyətə malik olan antistatik polimer kompozisiyanın yaradılmasıdır. Qarşıya qoyulan məsələ onunla həll olunur ki, antistatik aşqar polipropilənə 1-2 kütlə %-i miqdarında politetraforetilen əlavə olunur.

(71)(73) Институт Физики АН
Азербайджанской Респуб-
лики

(72) Габулов У.А., Рама-
занов М.А., Аббасов С.А.

(54) Антистатическая полимерная композиция.

(57) Изобретение относится к электротехнике и может быть использовано для предотвращения накопления статического электричества при движении нефтепродуктов и сыпучих тел по полимерным трубопроводам и транспортерам, при хранении нефтепродуктов в резервуарах, в полимерной изоляции движущихся частей. Задачей изобретения является создание с антистатическим свойством полипропилена с сохранением его диэлектрических и механических характеристик. Поставленная задача достигается тем, что в качестве

антистатического наполнителя в ПП вводится ПТФЭ в количестве 1-2 масс.% композиции.

(51) H 01 L 21/445

(21) N 95/000643 A

(22) 24.04.95

(71)(73) Azərbaycan EA Qeyri-Üzvi və Fiziki Kimya İnstitutu

(72) Məmmədov M.N., Quliyev S.Ə., Əliyeva A.Q., Novruzov Ş.M., Yarıyev Y.Ə.

(54) Bi-Te ərintisinin nazik təbəqələrinin alınması üçün sulu elektrolit.

(57) İxtira elektrolitik yolla ərintilərin, xüsusən Bi-Te ərintilərinin alınması sahəsinə aiddir. Bu ərintilər texnikada fəthəssaslığa və termoelektrik xassələrinə malik olan materiallar kimi istifadə oluna bilər. İxtiranın məqsədi Bi-Te ərintilərinin nazik təbəqələrinin alınmasıdır. Qarşıya qoyulan məsələnin həllinə nail olmaq üçün aşağıdakı tərkibli sulu elektrolitdən istifadə olunur:

(q/l)

Bi₂O₃ - 17,7 – 35,4

TeO₂ 1 – 4

NH₄F 30 – 55,5

HCl 50 – 100

Agac yarışqanı 1 – 2

Bu göstərilən elektrolitdən cərəyan sıxlığının 2,0-15 mA/sm² qiymətlərində elektrolitin temperaturu 25-55⁰ C olduqda nikel, platin lövhələri

üzərində 10-30 dəqiqə müddətində müxtəlif qalınlıqlı Bi-Te təbəqələri almaq olar. Alınan təbəqələr hamar və bircinsli olub, yüksək parlaqlığa malikdir.

(71)(73) Институт неорганической и физической химии.

(72) Мамедов М.Н., Алиева А.Г., Кулиев С.А., Новрузов Ш.М., Ярапиев Я.А.

(54) Водный электролит для получения тонких слоев сплава Bi-Te.

(57) Изобретение относится к области электрохимического получения сплавов, в частности сплава Bi-Te, которые могут быть использованы в полупроводниковой технике в качестве фоточувствительного и термоэлектрического материала. Задачей изобретения является получение тонких пленок Bi-Te. Поставленная задача достигается созданием водного электролита следующего состава, г/л:

Bi₂O₃ - 17,7 – 35,4

TeO₂ 1 – 4

NH₄F 30 – 55,5

HCl 50 – 100

Столярный клей 1-2

Остальное - вода

Полученный электролит подвергают электролизу путем пропускания тока при плотности тока 2,0-15 mA/cm² в течение 10-30 мин

и температуре 25-55° С.
Пленки, полученные таким
образом имеют тонкий
однородный состав с
блестящей поверхностью.

Bölmə 2. Azərbaycan Respublikasının
Dövlət reyestrinə daxil edil-
miş ixtira patentləri haqqında
məlumatların dərci

**Раздел 2. Публикация сведений о
патентах, внесенных в
Государственный реестр
изобретений Азербайд-
жанской Республики**

Bölmə A. İnsanın həyatı tələblərinin təmin edilməsi

Раздел А. Удовлетворение жизненных потребностей человека

(51) A 01 N 43/50, 43/40,
43/42

(11) P 980053

(22) 01.06.81

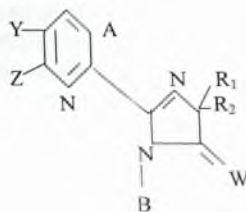
(71)(73) Amerikan Cyanamid Company, USA.

(72) Marinus Los

(54) Gərəksiz bitkilərlə mübarizə üsulları.

(57) İstifadə olunması: kənd təsərrüfatı, bitkilərin kimyəvi üsulla müəfizəsi. İxtiranın mahiyyəti: bitkilər və ya üzərində bitkilər bitən torpaq qatı ümumi formulu 1 olan piridin törəməsi ilə işlənilir: Bu formulda: R₁ -metil, R₂-etil, izopropil, A-COOR₃, CONHOH, 1,3-oksazolinil-2, R₃-hidrogen, C₁-C₃ - alkil, sianometil, 2-xlorallil, 2-propinil, 1,1 - dimetil-2-propinil 2,2,2-trixroetil, furfural, natrium qrupundan seçilmiş kation, kalsium, izopropilammonium, diizopropilammonium, talloammonium, B-hidrogen, COR₄, burada R₄-metil, P - xlorfenil, R-nitrofenil, R-metoksifenil, bir şərtlə ki, B-COR₄, A-COOR₂, burada R₂ hidrogendən və ya düz əmələgətirən kationdan fərqlənir ki, W-oksigen, Z

izopropilaminoqrup deyil, W-oksigen və kükürd, Y-hidrogen, C₁-C₃-alkil, C₁-C₃-alkoksi, dimetilamino, dietilamino, fenil, siano, Z-hidrogen, C₁-S₃-akil, etoksi, metiltio, triftoimetil, izopropilamino, dimetilamino, fenil, Y və ya Z birlikdə C(L)=C(M)-C(Q)=C(R₁) qrupunu təşkil edirlər, burada d-hidrogen, brom, metil, M-hidrogen, xlor, brom, flor, Q-hidrogen, metoksi, R-hidrogen, metoksi, xlor, bir şərtlə ki, yalnız L, M, Q və ya R radikallarından biri hidrogendən, halogendən və ya alkoksidən fərqli əvəzədi ola bilərlər və W -oksigen və A COOR₃ olanda R₃ doymamış alkil, Y dimetilamino, Z 0,032-1,000 kq/qa qədərində metiltio dietilamino, izopropilamino ola bilərlər.

(71)(73) Американ Цианамид Компани

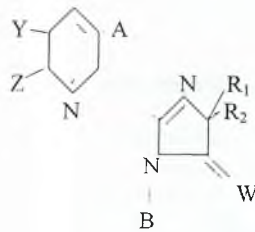
(72) Маринус Лос

(54) Способ борьбы с нежелательной растительностью.

(57) Использование: сельское хозяйство, химические

способы защиты растений. Сущность изобретения: растения или почву, на которой произрастают растения, обрабатывают производным пиридина общей формулы, где R_1 -метил, R_2 -этиль, изопропил $A-COOR_3$, $CONHOH$, 1-3-оксолинил-2: R_3 -водород, C_1-C_3 -алкил, цианометил, 2-хлораллил, 2-пропинил, 1,1-диметил-2-пропинил, 2,2,2-трихлор-этил, фурфурил, катион, выбранный из группы натрий, кальций, изопропиламоний, диизопропиламоний, таллоаммоний, В-водородов, COR_4 , где R_4 -метил, п-хлорфенил, п-нитрофенил, п-метоксифенил, при условии, что когда В- COR_4 , $A-COOR_2$ R_2 отличен от водорода или солеобразующего катиона, W- кислород Z не является изопропиламиногруппой W-кислород или сера, Y-водород, C_1-C_3 -алкил, C_1-C_3 -алкокси, диметиламино, диэтиламино, фенил, циано, Z-водород, C_1-C_3 -алкил, этокси, метилтио трифторметил, изопропиламино, диметиламино, фенил, Y и Z совместно образуют группу $C(L)=C(M)-C(Q)=C(R)$ где L водород, бром, метил, M-водород, хлор, метокси, при условии, что только один из радикалов L, M, Q или R может представлять собой заместитель отличный от

водорода, галогена или алкокси и когда W -кислород и $A-COOR_3$, при условии, что R_3 не может быть ненасыщенным алкилом, Y не может быть диметиламино, диэтиламино, Z не может быть метилтио, диэтиламино, изопропиламино, в количестве 0,032-1,000 кг/га.

(51) A 22 D 3/04

(11) P 980014

(22) 11.03.82

(71)(73) Braun end Villyamson
Tobekkou Korporeyşn (ABŞ)

(72) Robert R. Conson

(54) Siqaret filtri.

(57) Siqaret filtri daxilinə məsaməli probka yerləşdirilmiş, tüstü keçirməyən və səthində simmetrik yerləşmiş bir tərəfi açıq yarım dairəvi kəşikli uzununa qanovcuqlar olan qabıqdan ibarət olub və onunla fərqlənir ki, siqaret çəkənin tüstünün dadını yaxşılaşdırması üçün qabığın səthindəki qanovcuqlar elə düzülüb ki, onların

açıq tərəfi filtrin sonunda, çəkən adamın ağızına tərəf yerləşdirilib, bu zaman qanovcuqların en kəsiyinin sahəsi filtrin en kəsiyinin ümumi sahəsinin 0,125 - 1,000 %2-ə bərabərdir, qanovcuqların sayı isə 3-dən 7-yə qədərdir.

(71)(73) Браун энд Вил-
льямсон Бобэккоу Корпо-
рейшн (США)

(72) Роберт Р. Джонсон

(54) Сигаретный фильтр.

(57) Сигаретный фильтр, включающий пористую пробку, заключенную в обертку, выполненную непроницаемой для дыма и имеющую открытые с одной стороны продольные канавки полукруглого сечения, симметрично расположенные на ее поверхности, отличающийся тем, что, с целью улучшения вкуса дыма при курении сигареты, канавки на поверхности обертки расположены так, что их открытая часть размещена на конце фильтра, обращенное ко рту курящего, при этом площадь поперечного сечения канавок равна 0,125-1,000% общей площади поперечного сечения фильтра, а число канавок составляет от 3 до 7.

(51) A 24 D 1/18

(11) N P 980017

(22) 07.12.89

(71)(73) Braun end Villyamson
Tobekkou Korporeyşn (ABŞ)

(72) Jon Harvey Louterbah

(54) Sigaret.

(57) Sigaret yanan kağıza bükülmüş, xırdalanmış tütünlü, en kəsiyinin çevrəsinin uzunluğu 10-dan 19 mm-ə qədər olan silindrik oxdan ibarət olub, onunla fərqlənir ki, siqaretin keyfiyyətini artırmaq məqsədi ilə onun struktur bütövlüyünü təkmilləşdirmək yolu ilə, oxdakı xırdalanmış tütün hissəciklərinin ölçülərini 0,5-dən 3,00 mm-ə qədər, onun azad yanma sürətinin 50,0-dən 70,0 mq/dəq-yə qədər olmasını təmin etmək məqsədi ilə onun doldurulma sıxlığını 350-dən 450 mq/sm³ qədər götürürlər.

2. 1-ci bənd üzrə siqaretdən onunla fərqlənir ki, tütün hissəcikləri, heç olmasa silindrik oxun bir açıq ucunda polimer materialla örtülüb.

(71)(73) Браун энд Вил-
льямсон Тобэккоу Корпо-
рейшн (США)

(72) Джон Харвей Лаутер-
бах.

(54) Сигареты.

(57) 1. Сигарета, содержащая, заключенный в обертку

из горючей бумаги цилиндрический стержень из измельченного табака, длина окружности поперечного сечения которого составляет 10-19 мм, о т л и ч а ю щ а я с я тем, что, с целью повышения качества сигареты путем улучшения ее структурной целостности, размер частиц измельченного табака в стержне составляет 0,5-3,00 мм, а плотность их набивки 350-450 мг/см³ для обеспечения скорости свободного горения стержня 50,0-70,0 мг/мин.

2. Сигарета по п.1, о т л и ч а ю щ а я с я тем, что частицы табака по меньшей мере на одном открытом торце цилиндрического стержня покрыты пленкой из полимерного материала.

(51) A 24 D 1/00

(11) P 980038

(22) 02.09.88

(71)(73) British-American Tobacco Company Limited.

(72) Pol Devid Keys, Jon Entoni Lyk.

(54) Bütün uzunluğu boyu eyni en kəsikli uzunsov sütünçüq formasında olan siqaret.

(57) İxtiranın məzisi: təkmiiləşdirilmiş siqaret uzunsov sütünçüq formasında bütün uzunluğu boyu eyni en kəsiklidir, həm də uzunsov

sütünçüq tütün doldürmasından, siqaret kağızından olan bükümdən və filtrdən ibarətdir. Siqaret kağızından olan büküm tütün doldurulmuş birinci qat siqaret kağızından və birinci qata bükülmüş ikinci qat siqaret kağızından ibarətdir, bu zaman ikinci siqaret kağızı qatının çəkisi qm ilə birinci siqaret kağızı qatından çoxdur və uzunsov sütünçüqün xarici çevrəsinin uzunluğu 17 mm-dir.

(71)(73) Бритиш-Амэрикэн Тобэкко Компани, ЛТД.

(72) Пол Дэвид Кейс, Джон Энтони Льюк.

(54) Сигарета в форме удлинённого столбика с одинаковым поперечным сечением по всей длине.

(57) Использование: курительные изделия. Сущность изобретения: усовершенствованная сигарета имеет форму удлинённого столбика с одинаковым поперечным сечением по всей длине, причём удлинённый столбик состоит из табачного наполнителя, обертки из сигаретной бумаги и фильтра. Обертка из сигаретной бумаги состоит из слоев первой сигаретной бумаги, оборачивающей табачный наполнитель и второй сигаретной бумаги, оборачивающей первую

оборачивающей первую сигаретную бумагу причем вторая сигаретная бумага имеет основной вес в г. превышающий вес первой сигаретной бумаги, и удлиненный столбик имеет внешнюю длину, окружности 17 мм

(51) A 24 D 3/04

(11) P 980039

(22) 24.08.87

(71)(73) Brown and William-
son Tobacco Corporation,
ABŞ

(72) Charls G.Lamb and
Endrue Makmertri

(54) Siqaret üçün filtr.

(57) İxtira, yeni ventilyasiya xassəli siqaretlərin filtrlərinə aiddir. Onun məqsədi isə, müəyyən şəraitdə çəkən zaman hava axınının filtrin çıxış ucuna keçməsi üçün kanalları olan filtrlərə, digər şəraitdə çəkən zaman hava axını ilə zəiflədirilmiş tütün tüstüsü axınının çəkən adama verilməsi üçün olan filtrlərə, filtdən çəkən adama keçən tüstü axınıni qarışdırıb və zəiflədirmək üçün ventilyasiya havası axınının bir hissəsinin göstərilmiş kanallardan filtrin gövdəsinə verilməsi üçün olan filtrlərə aiddir. İxtiranın məqsədi tütünün filtrlənməsinin effektivliyini artırılmasıdır. Filtr, filtr oxuna batırılmış çoxlu uzununa kanalları olan havake-

çirtməyən qabığa bukilmiş məsaməli filtr oxu. Filtri tütün oxu ilə birləşdirən sarğı kağızından ibarətdir. Qabıqda havanı filtrə vermək üçün dairəvi sırada deşiklər açılıb. Qabığın hər kanalının zonasında diametri bu deşiklərin diametrindən kiçik olan əlavə deşiklər açılmışdır.

(71)(73) Браун энд Вил-
ьямсон Тобэку Корпорей-
шн США

(72) Чарльс Г.Лэмб и Эндрю
Макмертри

(54) Фильтр для сигарет.

(57) Изобретение относится к фильтру для сигарет с новыми вентиляционными свойствами, а в некоторой степени оно относится к фильтру для сигарет, имеющему каналы для прохода потока воздуха к выходному концу фильтра при одних определенных условиях курения, для подачи разбавленного дыма через фильтр к курильщику при других определенных условиях курения, для подачи по меньшей мере части потока вентиляционного воздуха из указанных каналов в тело фильтра для смешивания и дальнейшего разбавления потока табачного дыма, проходящего через фильтр к курильщику. Целью изобретения явля-

ется повышение эффективности фильтрации дыма. Фильтр включает пористый фильтрующий стержень, заключенный в воздухо- непроницаемую оболочку, имеющую множество погруженных в фильтрующий стержень продольных каналов, оберточный материал для соединения фильтра с табачным стержнем. В оболочке выполнен кольцевой ряд отверстий для подачи воздуха в фильтр. В зоне каждого канала в оболочке выполнены дополнительные отверстия, диаметр которых меньше диаметра отверстий

(51) A 24 D 3/04

(11) P 980015

(22) 14.02.83

(71)(73) Braun end Villyamson Tobekkou Korporeyşn (ABŞ)

(72) Çarlz Qrenvil Lemb (ABŞ)

(54) Siqaret üçün filtr.

(57) İxtira, ventilyasiya edən hava axını filtrin qurtaracağına çatdırmaq üçün qanovcuqları olan siqaret filtrlərinə aiddir. İxtiranın məqsədi - siqaret çəkən zaman tüstünün tərkibində olan zərərli maddələrin miqdarının azaldılmasıdır. Filtr, qanovcuqları olan qabığa bükülmüş məsaməli filtr oxu, filtri tütün oxu ilə birləşdirən ventilyasiya dəşikləri olan

havakeçirtməyən müştük kağızı zolağından ibarətdir. Qabığın qanovcuqlar yerləşmiş hissəsi hava keçirtməyən, filtr oxunun səthindəki qalan hissələri isə hava keçirdəndir. Çəkən adam qullab vurduqda, ventilyasiya edən hava eyni vaxtda dəşiklərdən qanovcuqlara və dəşiklərdən qabığın hava keçirdən sahələrindən filtr oxuna sorulur. Qanovcuqlara girən hava qanovcuğun açıq ucuna tərəf yönəlir və çəkən adamın ağzından gələn tüstü ilə qarışır.

(71)(73) Браун энд Вилльямсон Бобэккоу Корпорейшн (США)

(72) Чарлз Грэнвилль Лэмб (США)

(54) Фильтр для сигарет.

(57) Изобретение относится к фильтрам для сигарет, имеющим канавки для направления потока вентилирующего воздуха к концу фильтра. Цель изобретения - уменьшение количества вредных веществ, содержащихся в дыме при курении сигареты. Фильтр содержит пористый фильтрующий стержень, заключенный в обертку, имеющую канавку, полосу воздухопроницаемой мундштучной бумаги с вентиляционными отверстиями для соедине-

ния фильтра с табачным стержнем. Часть обертки, расположенная в канавках, выполнена воздухопроницаемой, остальная часть обертки, находящаяся на поверхности фильтрующего стержня, выполнена воздухопроницаемой. При затяжке курящего вентилирующий воздух одновременно втягивается через отверстия в канавки и через отверстия в фильтрующий стержень через воздухопроницаемые области обертки. Воздух, входящий в канавки проходит к открытому концу канавки и попадает в рот курящего. А воздух, входящий в фильтрующий стержень, смешивается там с дымом, проходящим от табачного стержня.

(51) A 24 D 3/04

(11) P 980016

(22) 10.07.81

(71)(73) Braun end Villyamson
Tobekkou Korporeyşn (ABŞ)
(72) Conson X.Seksstoun,
Robert T.Lewis, Ken Milliner.

(54) Filtr edən oxda oyuq açmaq üçün qurğu.

(57) 1. Filtr edən oxda oyuq açmaq üçün qurğu, oxları hərəkət etdirən mexanizmdən, onlarda oyuq açmaq üçün vasitə və aparıcı konveyer də daxil olan qurgudan ibarət olub, onunla fərqlənir ki, qurgunun məhsuldarlığını

artırmaq məqsədi ilə oxlarda oyuq açan qurğu hərəkətsiz elə qoyulub ki, onun qızdırıcı elementləri oxlarda oyuq açmaq üçün filtr edən oxları hərəkət etdirən vasitənin eninə yerləşdirilib.

2. 1-ci bənd üzrə qurgudan onunla fərqlənir ki, filtr edən oxları hərəkət etdirən mexanizm konveyerdən filtr edən oxun diametrinə bərabər olan məsafədə quraşdırılmış paralel yerləşən yastı sıxıcı lövhəli şaquli qoyulmuş konveyerlərdir.

3. 1-ci bənd üzrə qurgudan onunla fərqlənir ki, qızdırıcı elementlər forması açılan oyuqların formasına uyğun gələn kürəciklərdir.

4. 1-ci bənd üzrə qurgudan onunla fərqlənir ki, oxları hərəkət edən mexanizmə vermək üçün vasitə, çıxış dəşiyində oxlar üçün qanovcuqları olan baraban və atıcı diyircək yerləşən bunker işə salır.

(71)(73) Браун энд Вил-
льямсон Тобэккоу Корпо-
рейшн (США)

(72) Джон Х.Секстоун,
Роберт Т. Левис, Кен Мил-
линер.

(54) Устройство для выполнения выемок в фильтрующих стержнях.

(57) 1. Устройство для вы-
полнения выемок в филь-
трующих стержнях, содер-

жащее механизм перемещения стержней, приспособление для образования в последних выемок, включающее нагревательные элементы, средство для подачи стержней к перемещающему механизму, и отводящий конвейер, отличающееся тем, что, с целью повышения производительности устройства, приспособление для образования в стержнях выемок установлено неподвижно так, что его нагревательные элементы размещены поперек средства перемещения фильтрующих стержней для выполнения выемок вдоль последних.

2. Устройство по п.1, отличающееся тем, что механизм перемещения фильтрующих стержней представляет собой вертикально установленный конвейер с параллельно размещенной плоской прижимной пластиной, последняя смонтирована на расстоянии от конвейера, равном диаметру фильтрующего стержня.

3. Устройство по п.1, отличающееся тем, что нагревательные элементы представляют собой лопатки, форма которых соответствует форме выполненных выемок.

4. Устройство по п.1, отличающееся тем, что

средство для подачи стержней к перемещающему механизму включает бункер, в выходном отверстии которого установлен барабан с канавками для стержней и отбрасывающий ролик.

(51) A 61 B 17/00

(11) P 980024

(22) 09.11.92

(71)(73) N.Nərimanov adına Azərbaycan Tibb Universiteti.

(72) Rzayev R.M.

(54) Kəllə əsasının şişinin çıxarılması üsulu.

(57) Kəllə əsası şişinin gicgahaltı çuxurdan çıxarılma üsulu gicgah nahiyəsində dəridə qövsvəri kəşik aparmaqla ardıcıl olaraq alması qövsünün və onunla birlikdə çeynəmə əzələsinin, gicgah əzələsinin və aşağı çənə ələngəsinin müvəqqəti aşağı endirilmə əməliyyatlarının icrasından sonra kəllə əsası sümüyünün hissəvi çıxarılması əməliyyatı nəticəsində gicgahaltı çuxuru əldə etməklə şişin sonuncudan ayrılıb çıxarılması və sonra da gicgahaltı çuxurun gicgah əzələsi ilə tutulması üsulu onunla fərqlənir ki, dəridə kəşik qulaq seyvanının önündə aparılır və şişin ayrılması prosesində eşitmə borusunun qığırdaq lövhəsi şişdən azad edilir.

(71)(73) Azərbaycanın
müalicə Universiteti
im. N. Nərimanova.

(72) Rzaev P.M.

**(54) Способ удаления
опухоли основания чере-
па.**

(57) Способ удаления опу-
холи основания черепа
подходом через подвисоч-
ную ямку путем дугообраз-
ного кожного разреза, сме-
щенного вниз временно
рассеченно скуловой дуги с
прикрепленной на ней же-
вательной мышцей и мы-
щелка нижней челюсти,
устранения костного основа
основания черепа, отсепи-
рования опухоли от
тканей, расположенных в
подвисочной ямке, удаления
ее с последующей облите-
рацией послеоперационной
полости височной мышцы,
отличающийся тем,
что дугообразный кожный
разрез производят в ви-
сочной области и впереди
уха, дополнительно отделя-
ют опухоль от хрящевой
пластинки слуховой трубы и
удаляют.

(51) A 61 B 17/56

(11) P 980058

(22) 15.05.97

(71)(72)(73) İsmaylov O.Ə.,
Seidov N.Ə., Əlizadə B.Ə.

(54) Kompresiyaedici vint.

(57) Distal və proksimal uclarına
malik mildən ibarət olan və
özaralarında yivlə birləşməklə
ucları müxtəlif diametrlə
istiqamətli xarici yivlərdən
ibarət osteosintez üçün kom-
pressiyaedici vint onunla
fərqlənir ki, vint
birləşmə arasında yerləşdi-
rilmiş və onların torsiyon
səthlərinə söykənən dəyişilən
(növbəli) distansiyon oymaq-
larla təchiz edilmişdir.

(71)(72)(73) İsmaylov O.A.
Seidov G.A., Əlizadə B.A.

**(54) Компрессирующий
винт.**

(57) Компрессирующий винт
для остеосинтеза, содер-
жащий стержень с дисталь-
ным и проксимальным кон-
цами, выполненными раз-
ного диаметра и снабжен-
ными наружными резьбами
одного направления, причем
оба конца сочленены между
собой резьбовым соедине-
нием, отличающийся тем,
что винт снабжен
сменными дистанционными
штулками, размещенными
между сочленением и упи-
рающимися в его торцевые
поверхности.

(51) A 61 K 7/00

(11) P 980051

(22) 06.02.98

(71)(72)(73) Əliyeva N.N.

(54) "Nərgiz" qidalı kremi.

(57) Tərkibinə lanolin şaftalı yağı daxil edilən dəri üçün qidalı krem onunla fərqlənir ki, əlavə olaraq spermaset yağı, əzvay, F, P, B₁₁, PP, B₆, A, E, D, B₅ vitəminləri, çobanyastığı çiçəklərinin cövhərini, komponentlərin növbəti nisbətələrində mol. %-lə aşağıdakı:

lanolin - 8-10

şaftalı yağı - 10-15

spermaset yağı - 8-10

aloe 3-5

vitəminlər: F 1-3, P 1-3,

B₁ 1-3, PP 1-3, B₆ 1-3, A 1-3,

E 1-3, D 1-3, B₅ 1-5

çobanyastığı çiçəklərinin cövhəri - qalanı.

(71)(72)(73) Алиева Н.Г.

(54) Питательный крем "Наргиз".

(57) Питательный крем для кожи, включающий ланолин, масло персиковое, отличающийся тем, что дополнительно содержит спермацетовое масло, алоэ, витамины F, P, B₁₁, PP, B₆, A, E, D, B₅, настой цветов ромашки при следующем соотношении компонентов, мас. %:

ланолин - 8-10

масло персиковое - 10-15

масло спермацетов - 8-10

алоз - 3-5

витамины: F 1-3, P 1-3, B₁₁ 1-3, PP 1-3, B₆ 1-3, A 1-3, E 1-3, D 1-3, B₅ 1-5
настой цветков ромашки -
остальное

(51) A 61 K 31/135

(11) P 980025

(22) 28.11.95

(71)(72)(73) Əkbərova S.I.,
Stroyeva O.Q., Musayev R.I.

(54) Nerpes virusu ilə səbəblənən virus xəstəliklərinin müalicəsi üçün dərman vasitəsi.

(57) Herpes virusu ilə səbəblənən virus xəstəliklərinin müalicəsi üçün paraaminobenzoy turşusundan istifadəsi.

(71)(72)(73) Акперова С.И.,
Строева О.Г., Мусаев Р.И.

(54) Лекарственное средство для лечения вирусных заболеваний, вызванных вирусом герпеса.

(57) Применение парааминобензойной кислоты в качестве средства для лечения вирусных заболеваний, вызванных вирусом герпеса.

(51) A 61 K 35/26

(11) P 980044

(22) 24.01.97

(71)(72)(73) Sadixova Ş.M.

(54) Ziyillərin müalicə üsulu

(57) Ziyillərin müalicə üsulları onunla fərqlənir ki, zədələnmiş sahələr əvvəlcədən sanasiya edilir, 20-30 dəqiqə keçdikdən sonra yuyulur və 3-4 sm qalınlığında payer düyünündən rasta çəkilir.

(71)(72)(73) Садыхова Ш.М.

(54) Способ лечения бородавок.

(57) Способ лечения бородавок, отличающийся тем, что пораженные участки предварительно обрабатывают дезинфицирующим средством, которое смывают по истечении 20-30 мин., наносят слой пасты из пейеровых бляшек толщиной 3-4 мм.

Bölmə V. Müxtəlif texnoloji proseslər.

Раздел В. Различные технологические процессы

(51) В 03 В 5/32

(11) Р 980046

(22) 28.02.91

(71)(72) Xəlilov Ə.Ə., Pankov V.L., Naqdimunov A.M., Quliyev A.R.

(73) Xəlilov Ə.Ə.

(54) Maddələri tərkib hissələrinə ayıran mərkəzdənqaçma separatoru.

(57) İxtira dağ-mədən və filiz-zənginləşdirmə sənayesinə aid olaraq, məhz kasadlaşmış filiz kütlələrindən faydalı komponentlərin daha tam həcmdə çıxarılmasına yönəldilmişdir. Müxtəlif tərkibli kütlələrin, məsələn qızıl və tərkibində qızıl saxlayan süxurların, vizual müşahidə tələb etməyən fasiləsiz və dərin zənginləşdirilməsinin təmin edilməsi təqdim edilən ixtiranın mahiyyətini təşkil edir.

(71)(72) Xəlilov A.A., Pankov V.A., Naqdimunov A.M., Kuлиев A.P.

(73) Xəlilov A.A.

(54) Центробежный сепаратор для разделения материалов.

(57) Изобретение относится к горно-добывающей и обогатительной промышленности, а именно для обогащения бедных руд с целью более полного извлечения полезного продукта. Цель изобретения - обеспечение непрерывного и глубокого обогащения материалов, например, золота и золотосодержащих пород не требующего визуального наблюдения.

(51) B 05 B 7/26

(11) P 980013

(22) 30.09.88

(71) Azərbaycan Respublikası
Avtonəqliyyat Nazirliyi Avto-
nəqliyyat İstehsalat Birliyi
Avtokolon N 2701.

(72)(73) Əliyev İ.Ə.

(54) Səpələyici.

(57) İxtira mayelərin səpələmə texnikasına aid olub, aeorozolun hazırlanması üçün havanın kondisiyalaşdırılması və rütübətləndirilməsi sistemində və yanacaq qarışıqlarının hazırlanması üçün istilik energetikasında istifadə oluna bilər. Məqsədi səpələmənin keyfiyyətinin və iqtisadi səmərəliliyinin yüksəldilməsidir. Bunun üçün maye və hava keçirən səpələyicinin məsələli torunun elementləri parabolik qabarıq formada hazırlanmışdır. Bu elementlər oval örtük yaradan və birbirinin oturacağına quraşdırılmış, flans üzərində konusvari haşiyələrlə bərkidilmişdir. Giriş torunun konusvari haşiyələri üzərində dərəcələnməmiş dəşiklər açılmışdır. Səpələyici həmçinin oval örtüyə əlavə maye vermək üçün torun flansları arasında qoyulmuş dəşikli kollektorla təmin olunmuşdur. Maye keçirici elementin torları həm səpələmə dəyişmələri generatoru, həm də onların konsentratoru olduğundan səpələyici iki rejimdə işləyə bilər: azsərfli ifratnazik səpələmə və çox-

sərfli nisbətən nazik səpələmə.

(71) Автоколонна N 2701
Производственного авто-
транспортного объединения
Министерства Автотранс-
порта Азербайджанской
Республики

(72)(73) Алиев И.А.

(54) Распылитель.

(57) Изобретение относится к технике распыливания жидкости и может быть использовано для приготовления аэрозолей в системах увлажнения, кондиционирования воздуха и приготовления горючих смесей в теплоэнергетике. Цель - повышение экономичности и качества распыливания. Для этого в распылителе сетки, пористого проницаемого для жидкости и воздуха элементы выполнены в виде параболических выпуклых тел, закрепленных на фланцах с коническими отбортовками, установленных один к другому основаниями с образованием между собой овальной полости. На конической отработке входной сетки выполнены калиброванные отверстия. Распылитель также снабжен установленным между фланцами сеток коллектором с отверстиями для

подачи дополнительной жидкости в овальную полость Распылитель может работать в двух режимах малорасходном с ультратонким распыливанием и большерасходном с менее тонким распыливанием, так как сетки проницаемого элемента являются не только генераторами колебаний, но их концентраторами.

Bölmə C. Kimya və metallurgiya.

Раздел С. Химия и металлургия

(51) C 02 F 1/56

(11) P 980052

(22) 27.06.86

(71) Üeiti "VODQEO" Bakı filialı (hazırda "SUKANAL" Elmi-Tədqiqat və Layihə Tərəmə Müəssisəsi).

(72)(73) İsmayilov Ş.İ., Şərifov R.R.

(54) Çirkab suların asılı maddələrdən təmizlənməsi usulu.

(57) İxtira sənaye çirkab sularının asılı maddələrdən təmizlənməsi sahəsinə aiddir və neftçixarma, neft emalı və maşınqayırma zavodlarının sirkab sularının təmizlənməsində istifadə oluna bilər. İxtiranın məqsədi - çirkab sularının təmizlənmə dərəcəsinin artırılmasıdır.

Uşulu həyata keçirmək üçün çirkab sularını koaqulyant-alüminium sulfat və flokulyant butadienstiroil lateks əsaslı hidrolizə olunmuş akrilnitril sopolimeri ilə işləyirlər edirlər. Göstərilən flokulyantın tətbiqi çirkab sularının asılı maq. dələrdən təmizlənməsi dərəcəsinə məlum olan poliakrilamidə istifadə edilməsi ilə müqayisədə 4,3 - 5,2 % artırılmasına, çirkab suların təmizlənməsi prosesinin maya dəyərinin 6,7 % azaldılmasına, flokulyantların işçi məhlullarının hazırlanması müddətinin azaldılmasına və bunun üçün sərf olunan elektrik enerjisinin 4 dəfə az sərf edilməsinə imkan verir. Təklif olunan flokulyantı tətbiq etməklə çirkab sularının emalından sonra təmizlənmə çirkab suları su təchizatının dövrü mərhələlərində istifadə oluna bilər. Bu işə təmiz suya olan tələbatı əhəmiyyətli dərəcədə aşağı salır, su təchizatının qapalı sistemlərinin yaratmağa imkan verir.

(71) Бакинский филиал Всесоюзного научно-исследовательского института водоснабжения, канализации гидротехнических сооружений и инженерной гидрологии "Водгео"

(72)(73) Исмаилов Ш.И. Шарифов Р.Р.

(54) Способ очистки сточных вод от взвешенных веществ.

(57) Изобретение относится к области очистки промышленных сточных вод от взвешенных веществ и может быть использовано при очистке стоков нефтепромыслов, нефтеперерабатывающих и машиностроительных заводов. Цель изобретения - повышение степени очистки сточных вод. Для осуществления способа сточную воду обрабатывают коагулянтом-сульфатом алюминия и флокулянтом-гидролизованным привитым сополимером акрилонитрила на бутадиенстирольном латексе. Применение указанного флокулянта позволяет повысить степень очистки сточных вод от взвешенных веществ по сравнению с известным ПАА на 4,3-5,2%, снизить стоимость процесса обработки стоков на 6,7%, уменьшить продолжительность приготовления рабочих растворов флокулянтов и потребляемую при этом электро-энергию в 4 раза. После обработки сточных вод с применением предлагаемого флокулянта очищенные стоки могут быть использованы в оборотных циклах водоснабжения, что значительно снижает по-

требление свежей воды, позволяет создать замкнутую систему водоснабжения.

(51) С 02 F

(11) P 980034

(22) 06.06.94

(71)(73) Qadir Musa MKM

(72) Zeynalov F.I., Musayev R.M., Fərzəliyev V.M., Zülfüqarov S.H., Zeynalov M.M., Abbasov M.M., Rəhimov Ç.M., Mustafayev N.P., Abdullayev N.H., Babayev R.Ə., Musayev Q.R.

(54) Neft şlamlarının emalı üsulu.

(57) Mexaniki qarışıqların üçpillədə ayrılması yolu və daha sonra susuzlaşdırma və qurudulması ilə neft şlamlarının emalı üsulu onunla fərqlənir ki, ayrılmanın ikinci pilləsində və mexaniki qarışıqların ayrılması və yığılmasından qabaq neft şlamına koagulyant floqulyant və həlledici əlavə edirlər və maqnit sahəsində elektroemala ugradılar, neft məhsulundan təkrar istifadə etmək üçün həlledicini ayırırlar.

(71)(73) "Гадир Муса" МКМ

(72) Зейналов Ф.И., Мусаев Р.М., Фарзалиев В.М., Зульфигаров С.Х., Зейналов М.Ф., Аббасов М.М., Рагимов Ч.М., Мустафаев Н.П., Абдуллаев Н.Г., Бабаев Р.А., Мусаев Г.Р.

(54) Способ переработки нефтяных шламов.

(57) Способ переработки нефтяных шламов путем трехступенчатого отделения механических примесей с последующим обезвоживанием и сушкой отличающийся тем, что перед второй ступенью отделения и раздельного сбора механических примесей в нефтяной шлам добавляют коагулянт, флокулянт и растворитель и подвергают электрообработке в магнитном поле, а из нефтепродукта выделяют растворитель для повторного использования.

(51) С 06 К 9/00

(11) Р 980041

(22) 03.06.97

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası.

(72) Məmmədov R.Q., Zeynalov R.A.

(54) Tanınma zamanı təsvirlərin əlamətlərini formalaşdıran qurğu.

(57) Kadr daşıyıcıdan, şüadan, fotoqəbuledicidən, tərkibinə harmonikalarnı suzğacləri, maksimal amplitudanı ayıran qovşağın və normalizatorun daxil olduğu analizatorun, tərkibinə etalonlar, müqayisə və qərar qəbulu sxemləri daxil olan tanınma blokundan ibarət olan, özü də şüanın optik çıxışı

kadr daşıyıcı vasitəsilə fotoqəbuledicinin girişinə qoşulmuşdur, harmonikalarnı suzğacının girişi analizatorun girişində və onun birinci çıxışı normalizatorun birinci girişi ilə birləşdirilmişdir, ikinci çıxış isə maksimal amplitudanı ayıran qovşaq vasitəsilə normalizatorun ikinci girişinə qoşulmuşdur, axıncının çıxışı normalizatorun çıxışı hesab olunur və tanınma və müqayisə blokunun girişinə qoşulmuşdur, axıncının ikinci girişi etalonlar blokunun çıxışı ilə birləşdirilmişdir, çıxışı isə qərar qəbulu bloku vasitəsilə tanınma blokunun və qurgunun çıxışlarına qoşulan tanınma zamanı təsvirlərin əlamətlərini formalaşdıran qurguya analoq rəqəm və rəqəm analoq çeviriciləri və 3 hesablama bloku əlavə olunmuşdur, özü də fotoqəbuledicinin çıxışı ardıcıl birləşdirilmiş analoq rəqəm və rəqəm analoq çeviriciləri və 3 hesablama bloku vasitəsilə analizatorun girişinə qoşulmuşdur, həmçinin, birinci hesablama blokunun ikinci çıxışı üçüncü hesablama blokunun ikinci girişi ilə birləşdirilmişdir.

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Akademiyası

(72) Мамедов Р.К., Зейналов Р.А.

(54) Устройства для формирования признаков изображения при распознавании.

(57) Устройства для формирования признаков изображения при распознавании, содержащее оптически связанные осветитель с формирователем луча, кадр-носитель и фотоприемник, анализатор гармоник, выход которого соединен с входом блока распознавания, анализатор гармоник содержит фильтры гармоник, входы которых является входом анализатора гармоник, а первый и второй выходы фильтров гармоник соединены соответственно с входом узла выделения максимальной амплитуды и информационным входом узла нормализации, управляющий вход которого подключен к выходу узла выделения максимальной амплитуды, а выход является выходом анализатора гармоник, блок распознавания содержит элементы сравнения, первые входы которого являются входом блока, вторые входы подключены к выходам элементов памяти эталонных значений гармоник, а выход - к входу блока принятия решений, выход которого является выходом устройства, о т л и ч а ю щ е е с я

тем, что в него введены аналого-цифровой и цифро-аналоговый преобразователь и блоки вычисления координат контурных точек изображения, координат центра тяжести изображения и полярных координат контурных точек изображения, выход фотопреобразователя соединен с выходом аналогоцифрового преобразователя, выход которого подключен к входу блока вычисления координат контурных точек изображения, первый и второй выходы которого соединены соответственно с входом блока вычисления координат центра тяжести изображения и первым входом блока вычисления полярных координат контурных точек изображения, второй вход которого подключен к выходу блока вычисления координат центра тяжести изображения, а выход - к входу цифро-аналогового преобразователя, выход которого соединен с входами анализатора гармоник и фильтров гармоник.

(51) С 07 С 5/32

(11) Р 980040

(22) 13.04.95

(71)(73) "Sintezkauçuk" zavodu

(72) Əbilov Ə.H., Əliyarov R.İ., Babayev Ə.İ., Əzimov R.H., Mirdaliev Y.H., Bəşirov N.Ə., Hacıyev V.Q.

(54) Etilbenzolun hidrogen-sizləşdirilməsi prosesinin avtomatik idarə olunması üsulu.

(57) Etilbenzolun hidrogen-sizləşdirilməsi prosesinin avtomatik idarə edilməsi üsulu, buxarqızdırıcıya verilən yanacaq qazının xammalın sərfindən, xammalın tərkibindən və reaksiya məhsullarından və reaktordakı temperaturdan asılı olaraq sərfinin tənzimlənməsi daxil olmaqla onunla fərqlənir ki, buxarqızdırıcıya verilən buxarın sərfini ölçürlər, istilikdəyişdirici aparatlarda buxarın sərfini və reaksiya məhsullarının temperaturunu ölçürlər, bununla əlaqədar olaraq reaktorun yuxarı hissəsinin temperaturunu ölçürlər, (dəqiqləşdirirlər), buxarı çoxqızdırıcıya verilən buxarın sərfinə düzəliş verirlər, reaksiya məhsullarının temperaturundan asılı olaraq, yanacaq qazının sərfini isə - buxar çoxqızdırıcıya buxar sərfindən və reaktorun yuxarı hissəsinin temperaturundan asılı olaraq ölçürlər.

(71)(73) Zavod "Синтезкаучук"

(72) Абилов А.Г., Алияров Р.И., Бабаев А.И., Азимов

Р.Г., Мирдалиев Я.Ш.
Баширов Н.Э., Гаджиев В.Г.

(54) Способ автоматического управления процессом дегидрирования этилбензола в стирол.

(57) Способ автоматического управления процессом дегидрирования этилбензола, включающий регулирование расхода топливного газа, в пароперегревателе в зависимости от расхода сырья, состава сырья и продуктов реакции и температуры в реакторе, отличающийся тем, что измеряют расход пара, подаваемого в пароперегреватель, измеряют температуру продуктов реакции и расход пара в теплообменных аппаратах, при этом измеряют температуру верха реактора, корректируют расход пара в пароперегревателе в зависимости от температуры продуктов реакции, а расход топливного газа - в зависимости от расхода пара в пароперегревателе и температуры верха реактора.

(51) С 07 С 7/08

(11) Р 980049

(22) 24.05.78

(71)(73) BASF AG

(72) Dieter Štokburqer, Klaus Folkamer, Delter Bender, Klaus-Yurqen Šneyder, Xaral

Şventker, Ulrix Vaqner, Qans-Martin Vayts.

(54) Müxtəlif doyma səviyyəli C_4 -karbohidratlar qarışığını ayırma üsulu.

(57) İxtiranın məqsədi - ayırma prosesinin enerji tutumunun azaldılmasıdır. Qarşıya qoyulan məqsədə çatmaq üçün təqdim olunan üsulda müxtəlif doyma səviyyəli C_4 -karbohidratlar qarışığının selektiv həlledicinin iştirakı ilə ekstraktiv distiləsində ekstraktiv distillasiya kolonunda baş məhsul kimi daha çox doymuş və kub məhsul kimi selektiv həlledicidə nisbətən az doymuş karbohidratların alınması təklif olunur.

(71)(73) БАСФ АГ

(72) Дитер Штокбургер, Клаус Фолкамер, Делтер Бендер, Клаус-Юрген Шнейдер, Харалд Швенткер, Улрих Вагнер, Ганс-Мартин Вайтс.

(54) Способ разделения смеси C_4 -углеводородов разной степени насыщенности.

(57) Цель предлагаемого изобретения - снижение энергозатрат. Поставленная цель достигается описываемым способом разделения смеси C_4 -углеводородов разной степени насыщенности путем экстрактивной

дистилляции в присутствии селективного растворителя с отбором в виде головного продукта колонны экстрактивной дистилляции более насыщенных углеводородов и в виде кубового продукта - менее насыщенных углеводородов в селективном растворителе.

(51) C 07 C 27/10, 29/03

(11) P 980063

(22) 18.07.96

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Kimya texnologiyasının problemləri İnstitutu "Azərkimya" Dövlət konserni.

(72) Nağıyev T.M., Sadıxov F.M., Məmmədov E.M., Fərəcov E.H.

(54) Metanolun alınma üsulu.

(57) Təbii qazın oksidləşdirilməsi nəticəsində yüksək təzyiqlərdə və temperaturda metanolun alınma üsulunun fərqləndirici cəhəti ondan ibarətdir ki, oksidləşdirici agent kimi hidrogenin peroksidinin 30%-li məhlulundan istifadə edilir, proses isə aşağı təzyiqlərdə (4-8 atm.) və temperaturda 623-723 K) aparılır.

(71)(73) Институт теоретических проблем химических технологий АН Азербайджанской Республики Государственный Концерн "Азехимия"

(72) Нагиев Т.М., Садыхов Ф.М., Мамедов Э.М., Фарраджев Э.Г.

(54) Способ получения метанола.

(57) Способ получения метанола окислением природного газа при повышенных давлении и температуре, отличающийся тем, что в качестве окислителя используют 30%-ный водный раствор перекиси водорода, а процесс ведут при низких давлении (4-8 атм) и температуре (623-723 К).

(51) С 07 С 233/65, 23/14, В 01 J 23/22

(11) Р 980037

(22) 19.06.97

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Qeyri-üzvi və fiziki kimya İnstitutu

(72) Rzayev R.H., Bağır-zadə Q.Ə., Miratayev M.M., Hüseynov İ.A.

(54) Ftalamidin alınma üsulu.

(57) Ftalamidin alınma üsulu o-ksilolun vanadium saxlayan oksid katalizator üzərində oksidləşməsindən və alınan ftalamidin sulu ammoniyakla işlədilməsindən istifadə edilməsindən onunla fərqlənir ki, o-ksilolun oksidləşməsi ammoniyakın və su buxarının iştirakı ilə 658-668 K temperaturda, maddələrin o-

ksilol: hava: ammoniyak: su = 1:30-60:8-12:25-30 mol nisbətlərində, kütlə % ilə V_2O_5 -6Sb₂O₃-5, Bi₂O₃-7, Cr₂O₃-0,4-Al₂O₃-81,6 tərkibli vanadium saxlayan oksid katalizatorun üzərində aparılır və alınan ftalamidin öz növbəsində 333-343 K temperaturda o-ksilol mühitində ammoniyakla qarşılıqlı təsiri ilə şortlanır.

(71)(73) Институт неорганической и физической химии АН Азербайджанской Республики.

(72) Рзаев Р.Г., Багир-заде Г.А., Миратаев М.М., Гусейнов И.А.

(54) Способ получения фталамида.

(57) Способ получения фталамида с использованием окисления о-ксилола в окисном ванадийсодержащем катализаторе и обработки полученного фталамида водным аммиаком и водного пара при температуре 658-668 К, мольной соотношении о-ксилол: вода: дух: аммиак: вода, равной 1:30-60:8-12:25-30, на окисном ванадийсодержащем катализаторе, имеющем состав, % масс: V_2O_5 -6Sb₂O₃-5, Bi₂O₃-7, Cr₂O₃-0,4-Al₂O₃-81,6, с последующим взаимодействием полученного фталамида с аммиаком

в среде о-ксилола при температуре 333-345 К.

(51) С 07 D 487/04, 239/47,
249/08, А 61 К 31/505

(11) N P 980059

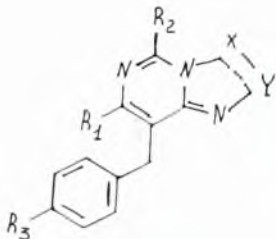
(22) 29.12.94

(71)(73) Laboratoires URSA

(72) Nikol Bryu-Manyez, Trik Nikola, Jan-Mari Tyelon (FR)

(54) Anqiotenzin II reseptorlarına antoqonistik aktivlik göstərən triazolopirimidinin törəmələri və farmasevtik kompozisiyası.

(57) Bu ixtira triazolpirimidinin yeni törəmələrinə və onlar əsasında farmasevtik kompozisiyalara aiddir. Baxılan birləşmələo kimi çox qiymətli farmakoloji aktivlik göstərirler. Xüsusilə onlar ürək-damar xəstəliklərin müalicəsi zamanı, məhz hipertoniya, ürək çatışmamazlıqları və arterial divarların müalicəsi zamanı faydalıdır. İxtira müvafiq olaraq triazolpirimidin törəmələri və onların tautomer formaları (1) ümumi formuluna uyğun gəlir:

Təsir edən mənbə kimi farmasevtik kompozisiya, (1) formulalı birləşmələrdən və onların farmasevtik əlverişli birləşmə duzlarından heç olmazsa birinin, zəruri olduqda isə ekssipiyentə, yaxud həb şəklində buraxılırsa 1 - 400 mq dozada və ya inyeksiya şəklində buraxılırsa 0,01 - 50 mq dozada farmasevtik əlverişli əsasla qarışığının farmasevtik səmərəli miqdarı daxil edilir.

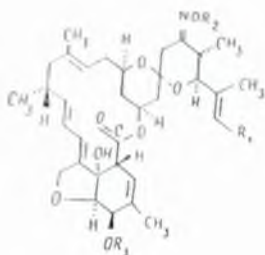
(71)(73) Лаборатоирес УПСА

(72) Никол Брйу-Манйез, Ерик Никола, Жан-Мари Тулон (ФР)

(54) Производные триазолопиримидина и фармацевтическая композиция, обладающая антагонистической активностью к рецепторам ангиотензина II.

(57) Настоящее изобретение относится к новым триазолопиримидина общей формулы (1), к способу их получения и к фармацевтической композициям на их основе. Рассматриваемые соединения обладают очень ценной фармакологической активностью в качестве антогониста по отношению к рецепторам ангиотезина II. В частности, они полезны при лечении сердечно-сосудистых заболеваний, в

особенности для лечения гипертонии, сердечной недостаточности при лечении артериальных стенок. Производные триазолпиримидина и их таутомерные формы согласно изобретению отвечают общей формуле

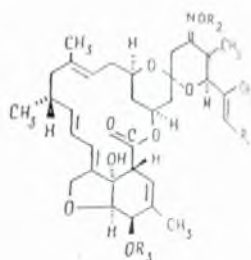
Фармацевтическая композиция в качестве действующего начала включает фармацевтически эффективное количество по крайней мере одного соединения формулы 1, или одну из его фармацевтически приемлемых солей присоединения, в случае необходимости в смеси с эксципиентом или с фармацевтически приемлемой основой в дозе 1 ÷ 400 мг при выпуске в виде таблеток или в дозе 0,01 ÷ 50 мг при выпуске в виде инъекций

(51) C 07 D 493/22
(11) P 980054
(22) 05.06.87

(71)(73) Amerikan Cyanamid Company, USA
(72) Derek R. Santerlend, Z. Pereyra, Xeyzel Maykl, V.C. Remsey, B. Vard, Riçard A. Edvard P. Tili, Nil Porter, Nobl.

(54) Makrolid birləşməsinin alınma üsulu.

(57) İxtira makromid dələrinə, xüsusilə formulu

Olan birləşmələrə aid Burada: R_1 - CH_3 , C_2H_5 və ya izo- C_3H_7 ; R_2 - aşağı alkil belə ki, NOR_2 qrupu E konfigurasiyasındadır və OR_3 hidrosildir. Bunlar antitəment və insektisid aktivliyinə malikdirlər. Məqsəd göstərilən yeni daha ağırlıq maddələr yaratmaqdır. Sintetizasiya 5-ketoqrın-qələvi metal borhidridinin və ya itə alkoksialüminium hidridinin stereoselektiv bərpasına qatılan amilinköməyilə formulu olan birləşmənin bərpası aparılır (burada OR_3 qrupu

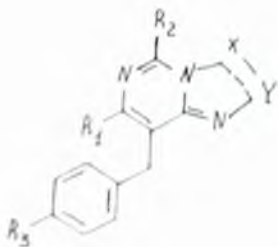
əvəzinə kətoqrın yerləşib (belə ki, birinci halda proses (-30) - (80)⁰ C temperaturda alkanola məhlulu mühitində, ikinci halda isə (-78) - 0⁰ C temperaturda sadə efirdən istifadə etməklə aparılır. Yeni maddələr aztoksikli və hö-rümçəktorlu gənələrə, kartof həşəratlarına, tənəki yarpağı bükən tirtillara, tənəki tumuq-cuğu yeyənlərə və həmçinin helmint parazitlərinə qarşı aktivdirlər.

(71)(73) Американ Цианамид Компани США.

(72) Дерек Р.Сантерленд, Осви З.Перейра, Хейзел М.Нобл, Майкл В.Ж.Ремсей, Джон Б.Вард, Ричард А.Флеттон, Едвард П.Тили, Нил Портер. Девид Нобл.

(54) Способ получения макролидных соединений.

(57) Изобретение касается макролидных веществ, в частности получения соединений общей формулы:

в которых R₁ - CH₃, C₂H₅ или изо- C₃H₇, R₂-низший алкил, причем группа NOR₂ находится в E-конфигурации и OR₃-гидроксил, которые обладают антигельментной и инсектицидной активностью. Целью изобретения является создание новых более активных веществ указанного класса. Синтез ведут восстановлением соединения формулы, где вместо группы OR₃ находится кетогруппа, с помощью агента, способного к стереоселективному восстановлению 5-кетогруппы - боргидрида щелочного металла или литийалкоксиалюминийгидрида, причем в первом случае процесс ведут в среде растворителя - алканола при (-30) - (80)⁰ C, а во втором используют простой эфир и температуру (-78) - 0⁰ C. Новые вещества малотоксичны и активны в отношении клеща паутинового, цикадки картофельной и листовертки почкоедки табачной, а также в отношении гельминтных паразитов.

(51) C 07 F 7/16, C 10 M 155/02

(11) P 980029

(22) 08.07.97

(71)(73) Azərbaycan EA Aşqarlar Kimyası İnstitutu

(72) Kazımova N.S., Kazımzadə Ə.K.

(54) Dinoniloksidimetilsiloksan sürtgü yağlarına əlavə edilən özlü aşqar kimi.

(57) Ümumi formulu $C_9H_{19}O$ $[(CH_3)_2SiO]_{15}$ C_9H_{19} olan dinoniloksidimetilsiloksan sürtgü yağlarına əlavə edilən özlü aşqar kimi.

(71)(73) Институт химии присадок АН Азербайджана
(72) Кязимова Н.С., Кязимзаде А.К.

(54) Динонилоксидиметилсилосан в качестве вязкостной присадки к смазочным маслам.

(57) Динонилоксидиметилсилосан формулы $C_9H_{19}O$ $[(CH_3)_2SiO]_{15}$ C_9H_{19} в качестве вязкостной присадки к смазочным маслам.

(51) С 07 G 17/00,
А 61 K 35/26

(11) P 980050

(22) 29.05.97

(71)(72)(73) Sadixova Ş.M.

(54) İltihab əleyhinə və reparativ təsirə malik olan "Sadixov məlhəmi" dərman vasitəsinin alınması üsulu.

(57) Üzvi xammalın xırdalanması və ekstraksiyası, məhsulun alınması daxil edilən iltihab əleyhinə və reparativ təsirə malik olan dərman vasitəsinin alınma üsulu

onunla fərqlənir
xammal kimi xırda buyruqlar
heyvanların Peyyer limon
düyünləri istifadə edilən
məqsəd son məhsul isə
80 və konservant istirakını
s/y/s tipli davamlı emulsiya
alınana qədər p/lipofil məlhə
əyasi ilə qarışdırılır.

(71)(72)(73) Садыхова Ш.М.

(54) Способ получения лекарственного средства "Мазь Садыхова", обладающего противовоспалительным и репаративным действием.

(57) Способ получения лекарственного средства обладающего противовоспалительным и репаративным действием, включающий измельчение и экстракцию органического сырья, выделение целевого продукта, отличающаюся тем, что в качестве сырья используют пейеровы бляшки мелкого рогатого скота, а целевой продукт смешивают с липофильной мазевой основой в присутствии твин - 80 и консерванта до образования стойкой эмульсии типа в/м/в.

(51) С 08 L 23/06

(11) P 980061

(22) 07.09.93

(71)(73) Azərbaycan Texniki Universiteti.

(72) Abbasov T.F., Tağıyev B.H., Şaxtinski M.H., Quliyev M.M., Abbasov M.T.

(54) Polimer Kompozisiyası.

(57) Yüksək təzyiqli polietilen və modifikatordan ibarət polimer kompozisiyası, onunla fərqlənir ki, o, tərkibində parafinsizləşmə qalıqları təmsil etməklə, küt % nisbətində aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir.

Yüksək təzyiqli polietilen	-	95,0-99,0
Parafinsizləşdirmə qalıqları	-	1,0-5,0

(71)(73) Азербайджанский Технический Университет.

(72) Аббасов Т.Ф., Тагйев Б.Г., Шахтинский М.Г., Кулиев М.М., Аббасов М.Т.

(54) Полимерная композиция.

(57) Полимерная композиция, включающая полиэтилен высокого давления и модификатор, отличающаяся тем, что в качестве модификатора она содержит гач депарафинизации при следующем соотношении компонентов мас. %:

полиэтилен высокого давления	-	95,0-99,0
гач депарафини-		

заци - 1,0-5,0

(51) С 09 К 7/02

(11) Р 980033

(22) 30.06.95

(71)(73) Neft və qaz yataqlarının mənimsənilməsi üzrə Dövlət elmi-tədqiqat və layihə institutu.

(72) Hüseynov T.İ., Kazımov E.A., Hüseynova E.T., Əliyeva M.N.

(54) Qazma məhlulu.

(57) Tərkibinə gil, suverməni azaldan kimyəvi reagentləri, su və özlülüyü tənzimləyən kimyəvi reagent daxil olan qazıma məhlulu onunla fərqlənir ki, özlülüyü azaldan kimyəvi reagent kimi qazıma məhlulunun tərkibində sulfolaşmış ağır piroliz qatranı daxildir ki, bu komponentlər qazıma məhlulu tərkibində aşağıdakı faiz nisbətindədir:

Gil	20,8-41,6
Suverməni azaldan kimyəvi reagentlər	0,5-1,5
Sulfolaşmış ağır piroliz qatranı	0,1-0,5
Su	56,4-78,6

(71)(73) ГосНИПИ "Гипроморнефтегаз"

(72) Гусейнов Т.И., Кязимов Э.А., Гусейнова Э.Т., Алиева М.Г.

(54) Буровой раствор.

(57) Буровой раствор, включающий гидрослюдисто-каолинитовую глину, карбоксилметилцеллюлозу, воду и регулятор вязкости, о т л и ч а ю щ и й с я тем, что он в качестве регулятора вязкости содержит сульфированную тяжелую смолу пиролиза при следующем соотношении ингредиентов, % мас.

Гидрослюдисто-каолинитовая глина	20,8-41,6
карбоксилметилцеллюлоза	0,5-1,5
сульфированная смола пиролиза	0,1-0,5
вода	56,4-78,6

(51) С 10 G 33/04, С 08 G 10/04

(11) Р 980027

(22) 05.07.95

(71)(73) Azərbaycan EA Neft kimya Prosesləri İnstitutu

(72) Abdullayev Y.H., Əhmədov S.M., İbrahimov S.İ., Zeynallı S.M., Hacıyev A.Ş., Talibov A.H., Əzizov Ə.Q., Cabbarov İ.A.

(54) Neft emulsiyasının dağıdılması üsulu.

(57) 1. Xam neftin neft emulsiyasından ayırmaq üçün deemulqatorla qızdırmaqla, sonradan qarışığı çökdürməyə buraxmaqla və suyu ayırmaqla bu üsulla işlənməsi onunla

fərqlənir ki, işləmə 10-45° С temperaturda neftə görə 0,05-0,1% xam miqdarda molekul kütləsi 1000-1200 olan oksipropilləşmiş yağ istehsalının C₁₆-C₁₈ alifatik yağ turşuları qarışığının distillə mərhələsindən alınan tullantı ilə aparılır.

2. Üsul 1 bəndəkindən onunla fərqlənir ki, istifadə olunan deemulqatorda turşu qalığının oksipropilene nisbəti 1:14-16 kimidir.

(71)(73) Институт нефтехимических процессов.

(72) Абдуллаев Я.И., Ахмедов С.М., Ибрагимов С.И., Зейналлы С.М., Талыбов А.Г., Джаббаров И.А., Азизов А.Г., Гаджиев А.Ш.

(54) Способ разрушения нефтяных эмульсий.

(57) 1. Способ разрушения нефтяной эмульсии обработкой сырой нефти деэмульгатором при повышенной температуре с последующим отстаем смеси и отделением воды, о т л и ч а ю щ и й с я тем, что обработку проводят при температуре 40-45° С оксипропилированных отходов стадии дистилляции смеси алифатических жирных кислот ряда C₁₆-C₁₈ жирового производства с молекулярным весом 1000-1200 в

количестве 0,05-0,1 % от сырой нефти.

2. Способ по п.1, отличающийся тем, что используемый деэмульгатор имеет соотношение кислотного остатка и оксипропиленовых групп 1:14-16.

(51) С 10 G 33/04

(11) P 980028

(22) 09.11.93

(71)(73) Azərbaycan EA Neft Kimya Prosesləri İnstitutu

(72) Zeynalli S.M., Abdullayev Y.H., Əhmədov S.M., Hacıyev A.Ş., Talibov A.H., Əliyev R.Q., Cabbarov İ.A., Əliyeva S.Q.

(54) Deemulqatorun alınma üsulu.

(57) Xammalın H_2SO_4 -lə sulfolaşdırılması, alınan sulfoküt-lənin NaOH-ın sulu məhlulu ilə neytrallaşdırılması mərhələ-lərindən ibarət deemulqatorun alınma üsulu onunla fərqlənir ki, sulfolaşdırmaya doymamış karbon turşularının C_{16} - C_{18} fraksiyası uğradılır, neytrallaşdırılmadan sonra alınan doymamış karbon turşularının natrium duzu ilə, duza görə hesablanmış, 10-30% miqdarında götürülmüş izopropil spirti ilə qarışdırılır.

(71)(73) Институт нефтехимических процессов АН Аз.Республики.

(72) Абдуллаев Я.И., Ахмедов С.М., Зейналлы С.М.,

Гаджиев А.Ш., Талыбов А.Г., Алиев Р.Г., Джаббаров И.А., Алиева С.Г.

(54) Способ получения деэмульгатора.

(57) Способ получения деэмульгатора, включающий стадии сульфирования сырья H_2SO_4 , нейтрализации образующейся сульфомассы водным раствором NaOH, отличающийся тем, что сульфированию подвергают фракцию C_{16} - C_{18} ненасыщенных карбоновых кислот обратывают изопропиловым спиртом, взятым в количестве 10-30%, считая на соль.

(51) С 10 G 34/04

(11) P 980066

(22) 11.03.97

(71)(73) Neft və qaz yataqlarının mənimsənilməsi üzrə Dövlət elmi-tədqiqat və layihə İnstitutu "Dənizneftqaz-layihə"

(72) Süleymanov Ə.B., Hüseynov F.Ə., Qurbanov R.Ə., Nuriyev N.B., Hüseynov V.Q., Səlimov K.İ., Nəcəfov H.Ə., Əhmədov B.H.

(54) Neftin sudan və duzdan təmizlənməsi üçün tərkib .

(57) İxtira neftçixarma sənayesinə aid olub, mədən şəraitində neftin sudan və duzdan təmizlənməsi və bu zaman texnoloji avadanlıqda

duzun çökməsinin qarşısının alınmasına yönəldilmişdir. Bunun üçün neftin turşusunun natrium duzundan istifadə etməyin mümkünlüyü sübut edilir. Həməmən duz isə "Azar-neftyağ" zavodunda neftin emalı zamanı istehsalat tullantısı kimi yaranır və zavoddan kənar edilir ("qələvi tullantısı"). Tədqiqatlar göstərmişdir ki, "qələvi tullantısı" neftin sudan və duzdan təmizlənməsi və bu zaman duz çöküntülərinin qarşısını almaq üçün çox əlverişli vasitədir. Mədəndə neftin hazırlanması prosesində "qələvi tullantısından" istifadə edildikdə, o xaricdən alınan bahalı kimyəvi reagentləri tamamilə əvəz edə bilər.

(71)(73) Гос. НИПИ "Гипроморнефтегаз"

(72) Сулейманов А.Б., Гусейнов Ф.А., Курбанов Р.А., Нуриев Б.Б., Гусейнов В.Г., Салимов К.И., Наджафов Х.А., Ахмедов Б.Г.

(54) Композиция для обезвоживания и обессоливания нефти.

(57) Изобретение относится к нефтесудобывающей промышленности, а именно, к процессу обезвоживания и обессоливания нефти при подготовке на нефтяных промыслах. Задачей изобретения является повыше-

ние степени обессоливания нефти при промысловой подготовке и при этом предотвращение солеотложения на внутренней поверхности технологического оборудования. Поставленная задача достигается тем, что в качестве химического реагента для деэмульсации нефти используется композиция, которая содержит натриевый, являющийся производственным отходом завода "Азернефтяг". Установлено, что технологические результаты использования "щелочного отхода" в значительной степени превосходят результаты существующих аналогов.

(51) С 10 G 34/04

(11) P 980066

(71)(73) Neft və qaz yataqlarının mənimsənilməsi üzrə Dövlət Elmi Tədqiqat və Layihə İnstitutu "Dənizneft-qazlayihə"

(72) Süleymanov Ə.B., Hüseynov F.Ə., Qurbanov R.Ə., Nuriyev N.B., Hüseynov V.Q., Səlimov K.İ., Nəcəfov H.Ə., Əhmədov B.H.,

(54) Neftin sudan və duzdan təmizlənməsi üçün tərkib.

(57) Neftin sudan və duzdan təmizlənməsi üçün tərkib ionlaşmayan səthi aktiv maddəyə malik olub, onunla

fərqlənir ki, tərkibə natrium naftanatların sulu məhlulu daxil edilmişdir və kompanetlərin çəki % -i aşağıdakı kimidir:

İonlaşmayan SAM(OP-10)	-	0,08-0,16
Natrium naftanatlər	-	10-60
su	-	qalanı.

(71)(73) Государственный НИПИ "Гипроморнефтегаз"

(72) Сулейманов А.Б., Гусейнов Ф.А., Нуриев Н.Б., Гусейнов В.Г., Салимов К.И., Наджафов Ш.А., Ахмедов Б.Г.

(54) Композиция обезвоживания и обессоливания нефти.

(57) Композиция обезвоживания и обессоливания нефти, включающая неионогенное поверхностно-активное вещество, отличающаяся тем, что она дополнительно содержит водный раствор нафтанатов натрия при следующем соотношении компонентов, вес. %:

неионогенное по верхностно-активное вещество	-	0,08-0,16
нафтанаты натрия	-	10-60
вода	-	остальное

(51) C 10 G 69/12
(11) P 980018

(22) 18.01.88

(71) AR EA Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu.

(72) Səmədova F.İ., Quliyev R.Ş., Həsənova R.Z., Əsgərova A.S., Şahhüseynova G.H.

(54) Sürtgü yağının alınması üsulu.

(57) İxtira neft emalı sahəsinə, yəni yağ fraksiyaları distillatlarından sürtgü yağlarının alınmasına aiddir. Burada məqsəd sürtgü yağının çıxımının artması, özlülük indeksinin yüksəldilməsi və donma temperaturunun azaldılmasıdır. Məsələnin həlli ondadır ki, yağ fraksiyası distillatının rafinatını - olefinlərlə 1 : (0,5-1,0) kütlə nisbətində alüminium xlor və (inisiyator kimi) xam distillat fraksiyasının seçici həlledici ilə təmizlənməsindən alınan 0,5-1,5 % olefine görə miqdarında ekstraktın iştirakı ilə alkillaşdırılır. Bu üsulun yerinə yetirilməsi nəticəsində yağ fraksiyası yüksək çıxımla 39,5% əvəzinə 109,2-182,5%, yağın özlülük indeksi 110-113, donma temperaturu mənfə 20 (mənfə 28° C, 97 və -15) -20 C məlum üsullarla uyğun olaraq ayrılır. Əgər parafinli neftlərin yağ fraksiyalarından istifadə edilsə, mütləq parafinsizləşmə prosesi tətbiq edilməlidir.

(71)(73) АН Азербайджанской Республики, Институт нефтехимических процессов (72) Самедова Ф.И., Кулиев Р.Ш., Гасанова Р.З., Аскерова А.С., Шахгусейнова Г.Г.

(54) Способ получения смазочного масла.

(57) Изобретение относится к нефтепереработке, а именно, к получению смазочных масел из дистиллятных масляных фракций. Задачей способа является увеличение выхода, повышение индекса вязкости, снижения температуры застывания масла. Задача решается тем, что рафинат дистиллята масляной фракции подвергают алкированию -олефинами при мас. соотношении 1: (0,5-1) в присутствии хлористого алюминия и инициатора -экстракта селективной очистки исходной дистиллятной фракции в количестве 0,5-1,5% на олефины. В результате осуществления способа выделяют масляную фракцию с высоким выходом 109,2-182,5% вместо 39,6 по традиционному способу. Индекс вязкости масла 110-113, температура застывания минус 20 (минус 28 °С, вместо 97 и -15) -20°С у известного способа соответственно. В случае

использования масляных фракций из парафинистых нефтей необходим процесс депарафинизации.

(51) C 10 G 69/12

(11) P 980020

(22) 17.09.90

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Neft-kimyə Prosesləri İnstitutu (72) Həsənova R.Z., Səmədova F.İ., Qədiməliyeva N.Z.

(54) Sürtgü yağının əsasını alınması üsulu.

(57) İxtira neft kimyasına konkret olaraq motor yağları kimi istifadə edilə bilən sürtgü yağlarının alınmasına aiddir. İxtiradan məqsəd yağ fraksiyasının çıxımının artırılması çətin istifadə olunan tulların əmələ gəlməsini qarşısının alınması və prosesi sadələşdirilməsidir. Bu məqsədlə neft fraksiyalarında sürtgü yağının əsası nisbətən yüksək temperaturda katalizatorun iştirakı ilə C₉-C₁₀ olefin fraksiyasının alkiləşməsi və nisbətən yüksək temperatur və təzyiqdə katalizatorla hidrogensizləşdirilməsi mərhələlərdən istifadə edilməklə alınır. İkinci xammal - neft fraksiyası əvvəlcə hidrogenləşməyə (burada hidrogenləşdirmə prosesi gedir), sonra C₉-C₁₀ olefinlərlə seolitli katalizatorla

torun iştirakı ilə alkilləşməyə düçar edilir. Nəticədə АЕ ilə özlülük sinifi 10,20,30 olan yağlar almaq olur. Prosesdə turş qudron əmələ gəlmir, bütövlükdə texnologiya xeyli sadələşir və məqsədli fraksiyanın çıxımı artır.

(71)(73) АН Институт нефтехимических процессов Азербайджанской Республики

(72) Гасанова Р.З., Самедова Ф.И., Кадималиева Н.З.

(54) Способ получения основы смазочного масла.

(57) Изобретение относится к нефтехимии, а именно, к получению смазочных масел, которые могут быть применены в качестве моторных масел. Задачей изобретения является увеличение выхода масляной фракции и предотвращение образования трудноутилизируемого отхода и упрощение процесса. Задача решается тем, что основа смазочного масла из нефтяных фракций получается с использованием стадий алкилирования олефинами C_8-C_{14} в присутствии катализатора при повышенной температуре и каталитического гидрирования при повышенной температуре и давлении. Исходное сырье

нефтяную фракцию вначале подвергают гидрированию, где происходит гидрогенолил, а затем алкированию полученного продукта олефинами в присутствии цеолитсодержащего катализатора. В результате осуществления способа можно получать масла класса вязкости по АЕ. В процессе не образуется кислого гудрона, значительно упрощен способ, в целом высокий выход целевой фракции.

(51)С 10 G 69/12,С 07 С 2/68

(11) Р 980021

(22) 09.07.90

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Neft-kimya Prosesləri İnstitutu

(72) Həsənova R.Z., Səmədova F.İ., Qədiməliyeva N.Z., Şahhüseynova G.H.

(54) Sürtgü yağının alınması üsulu.

(57) İxtira neft emalı sahəsinə, yəni sürtgü yağlarının alınmasına aiddir ki, bunlardan motor yağları kimi istifadə edilir. Burada məqsəd yağın çıxımını artırmaq, texnoloji prosesi sadələşdirməkdir. Məsələnin həlli ondadır ki, qəbul edilən üsulda, əsas xammal kimi yağ fraksiyasının distillatı götürülüb olefinlə asfaltsızlaşdırma prosesindən alınan qudronu (inisiator kimi) 0,3-0,6% kütlə alkilləşdirilir. Pro-

sesdə AlCl_3 katalizatorunun 0,3-0,6% olefine görə azaldılması üçün bundan əvvəlki alkiləşmə prosesindən alınan turş qudrondan istifadə edilir. Bu usulla AlCl_3 -ün sərfi 0,6%-dən 4,8-5,1%-ə kimi azalır və yağ fraksiyasının çıxımı çoxalır.

(71)(73) Институт нефтехимических процессов АН Азербайджанской Республики

(72) Гасанова Р.З., Самедова Ф.И., Кадималиева Н.З., Шахгусейнова Г.Х.

(54) Способ получения основы смазочного масла.

(57) Изобретение относится к области нефтепереработки, а именно к получению смазочных масел, которые могут быть использованы в качестве моторных масел. Задача способа заключается в увеличении выхода масла и упрощение технологии процесса. Решение задачи заключается в том, что в предлагаемом способе в качестве исходного сырья используется дистиллятная масляная фракция, которая подвергается алкилированию олефинами в присутствии, в качестве инициатора, отхода процесса деасфальтизации гудронов в количестве 0,3-0,6% масс, а для снижения количества

катализатора AlCl_3 в процессе используется кислый гудрон от предыдущего алкилирования в количестве 0,3-0,6% на олефины. Данный способ снижает расход AlCl_3 с 6,0% до 4,8-5,1% и увеличивает выход масляной фракции

(51) C 10 G 73/24

(11) P 980019

(22) 21.01.86

(71)(73) AR EA Neft-Kimya Prosesləri İnstitutu.

(72) Səmədova F.İ., Qasımova A.M., Əliyeva V.M.

(54) Yağın və parafin alınması üsulu.

(57) İxtira sürtgü yağların alınması sahəsinə xüsusən aşağı temperaturda donan yağların və həmçinin sintetik yağlı turşular və sairəni istehsalında xammal kimi istifadə edilən parafinlərə aiddir. Qoyulan məsələ - yağın donma temperaturunun aşağı salınması prosesini sadələşdirməkdir. Məsələnin həyata alınması üçün, yağ distillə karabamidlə, epixlorhidrin dimetilasetamid və N-metilpirrolidon qrupuna aid ola biləcək seçici həlledici məhlulu işlənilir, parafinsizləşmiş yağ həlledicidə suspenziyası kompleksdən ayrılır, həlledici ilə yuyulur və parafinsizləşmiş yağın həlledicidə suspenziyası korr

leksin yuyulmasından alınan məhlul ilə ekstraksiya edilir. Beləliklə, təqdim edilən üsulda selektiv təmizləmə və parafinsizləşmə stadiyalarının eyni həlledici ilə aparılması prosesi xeyli sadələşdirilir: kompleksin yuyulması həmin həlledicilə və həmçinin kompleksin yuduqdan sonra alınan məhlul ilə parafinsizləşmiş yağın ekstraksiyası aparılır. Bununla yanaşı alınan yağın temperaturu çox aşağı olub, mənfə 52° C-yə düşür.

(71)(73) АН Азербайджанской Республики Институт нефтехимических процессов (72) Самедова Ф.И., Касумова А.М., Алиева В.М.

(54) Способ получения масла и парафина.

(57) Изобретение относится к области нефтепереработки, в частности к получению смазочных масел - низкозастывающих масел специального назначения, а также парафинов, применяемых в качестве сырья для производства синтетических жирных кислот и т.д. Задачей изобретения является снижение температуры застывания масла и упрощение процесса. Задача решена тем, что масляный дистиллят обрабатывают карбамидом в растворе избирательного раствори-

теля, выбранного из группы: эпихлоргидрин, диметилацетамид и N-метилпирроидон с последующим отделением депарафинированного масла от полученной суспензии комплекса, промывкой последнего тем же растворителем и экстракцией депарафинированного масла раствором от промывки суспензии комплекса. Таким образом, в предлагаемом способе значительно упрощается проведение стадий селективной очистки и депарафинизации с применением единого растворителя: стадии промывки комплекса тем же растворителем, а также использованием раствора от промывки - экстракции раствора депарафинированного масла. Кроме того, температура низкозастывающего масла снижена до минус 52° C.

(51) C 10 G 73/24

(11) P 980022

(22) 12.11.90

(71)(73) Azərbaycan Respublikası EA Neft-kimya Prosesləri İnstitutu

(72) Səmədova F.İ., Qasımovova A.M., Əliyeva V.M., Nəcəfova G.N.

(54) Yağın və parafinin alınması üsulu.

(57) İxtira sürtgü yağlarının alınma sahəsinə, xüsusən aşağı temperaturda donan,

butun fasilələrdə işlədilan motor, transformator və s. aq yağların xammalı kimi, həmçinin parafinlərin (xammal kimi sintetik yağlı turşuların və s. istehsalında) alınmasına aiddir. Məqsəd - enerji xərclərinin aşağı salınması və həlledicinin miqdarının azaldılması. Qoyulan məsələ belə həll edilir ki, parafinsizləşmiş yağın məhlulu çoxdurulur, alınan rafinat fazası həlledicilə təmizləməyə duçar edilir, ekstrakt fazası isə həlledicinin regenerasiyasına göndərilir. Prototipdən fərqli olaraq, təqdim edilmiş usulda parafinsizləşmiş yağ fraksiyasının rafinat məhlulu həlledici qarışığı ilə ekstraksiya edilir, bu da tələb olunan həlledicinin təmizləmədə azalmasına (100-200-dən 70-80 % qədər) səbəb olur. Həlledicinin miqdarının azalması enerji xərclərinin aşağı düşməsinə səbəb olur.

(71)(73) Институт нефтехимических процессов АН Азербайджанской Республики

(72) Самедова Ф.И., Касумова А.М., Алиева С.М., Наджафова Г.Н.

(54) Способ получения масла и парафина.

(57) Изобретение относится к способам получения смазочных масел, в частности низкозастывающих, приме-

няемых в качестве смазочных моторных, транспортных и др. сырья для получения белого масла также парафинов (сырье для производства СЖК) и др. Задачей предлагаемого изобретения является снижение энергозатрат и сокращение расхода растворителя. Задача решается тем, что раствор депарафинированного масла предварительно подвергается отстою с получением парафинатной фазы, которую подвергают очистке растворителем и экстракционной фазы, которую направляют на регенерацию растворителя. В отличие от прототипа, в предлагаемом способе рафинатный раствор депарафинированной масляной фракции экстрагируют смешанным растворителем, что приводит к уменьшению кратности смешанного растворителя при очистке (от 100-200 до 70-80%). За счет уменьшения кратности растворителя снижаются энергозатраты.

(51) С 10 G 73/24

(11) P 980023

(22) 17.11.87

(71)(73) AR EA Neft-Kimya

Prosesləri Institutu

(72) Səmədova F.İ., Qasımov A.M., Əliyeva S.M.

(54) Yağın və parafinin alınması üsulu.

(57) İxtira sürtgü yağlarının alınması sahəsinə, xüsusən aşağı temperaturda donan, bütün fəsilərdə işlədilən motor, transformator və s.; xammal kimi ağ yağların xammalı, həmçinin parafinlərin (xammal kimi sintetik yağlı turşuların və s. istehsalında) alınmasına aiddir. İxtiranın məsələsi məqsəduyğun məhsulların keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması və yağ çıxımının artırılmasıdır. Məsələ belə həll edilir ki, seçici həlledici kimi furfuroulun etil və yaxud izopropil spirtinin 90-95:5-10 kütləvi nisbətində qarışığından istifadə edilir, yağın təmizlənməsi və parafinin əlavə təmizlənməsi həmən həlledici ilə aparılır və kompleksi yuduqdan sonra alınan məhlul isə karbamidlə işləmə stadiyasına həlledici kimi qaytarılır. Nəticədə yağın donma temperaturu mənfə 56° C-yə düşür, çıxımı 67,1 % qədər artır və alınan parafinləri n keyfiyyətli yaxşılaşır (aromatik karbohidrogenlərin miqdarı 1,5-1,6%-ə düşür).

(71)(73) Институт нефтехимических процессов АН Азербайджанской Республики

(72) Самедова Ф.И., Касумова А.М., Алиева С.М.

(54) Способ получения масла и парафина.

(57) Изобретение относится к области нефтепереработки, в частности, способам получения смазочных масел, особенно низкотемпературных, применяемых в качестве всесезонных моторных, трансформаторных и др.: сырья для получения белого масла, а также парафинов (сырья для производства синтетических жирных кислот и др.). Задача изобретения - улучшение качества целевых продуктов и повышение выхода масла. Задача решена тем, что в качестве избирательного растворителя используют смесь фурфурола с этиловым или изопропиловым спиртом в массовом соотношении 90-95:5-10, проводят очистку масла и дополнительную очистку парафина тем же растворителем и раствор от промывки комплекса возвращают на стадию обработки карбамидом. В результате температура застывания масла снижается до минус 56° C, повышается выход до 67,1% и улучшается качество получаемых парафинов (содержание ароматических углеводородов снижается до 1,5-1,6%).

(51) C 10 M
 (11) P 980062
 (22) 31.05.94
 (71)(72)(73) Abasov A.İ.,
 Babayev İ.C., Məmmədova
 M.F., Hüseynov F.Ö.

(54) Mühərrik yağı.

(57) Mineral yağlar əsasında hazırlanan və tərkibində qatılaşdırıcı, axıcılıq qabiliyyətini artıran, köpüklənməyə qarşı çox funksiyalı aşqarları olan mühərrik yağı onunla fərqlənir ki, qatılaşdırıcı aşqar kimi molekulyar kütləsi 150000-180000 və tərkibində 3-5 % (molyar) ditsiklopentadien olan etilen - propilen-ditsiklopentadien birgə polimeri istifadə edilməklə komponentlərin aşağıdakı nisbətində hazırlanır, % (kütlə):

etilen-propilen-ditsiklopentadien birgə polimeri	-	0,2-0,85
axıcılıq qabiliyyətini artıran aşqar	-	2,70-3,20
çoxfunksiyalı aşqar:		
-sulfonat aşqarı	-	4,0
-korroziyaya və oksidləşməyə qarşı aşqar	-	2,0
-yeyilməyə və sürülməyə qarşı aşqar	-	2,2
-detergent-dispersləşdirici aşqar	-	0,4
-köpüklənməyə qarşı aşqar	-	0,003-0,005
mineral yağ	-	100-ə qədər

(71)(72)(73) Аббасов А.И.,
 Бабаев И.Д., Мамедова
 М.Ф., Гусейнов Ф.О.

(54) Моторное масло

(57) Моторное масло на минеральной основе, содержащее загущающую, депрессорную, противопенную и многофункциональную присадку, отличающееся тем, что в качестве загущающей присадки оно содержит этиленпропиленовой-дисклопентадиеновый сополимер с молекулярной массой 150000-180000, содержащий 3-5% (мольн.) дициклопентадиена, при следующем соотношении компонентов, % (масс.): этилен - пропилендициклопентидиеновый сополимер с молекулярной массой 150000-180000, содержащий 3-5% (мольн.) дициклопентадиена - 0,2-0,85 депрессорная присадка 2,70-3,20 многофункциональная присадка:

-сульфонатная	-	4,0
-антиокислительная и антикоррозионная	-	2,0
-противоизносная и противозадирная-дeterгентно-диспергирующая	-	0,4
противопенная присадка	-	0,003-0,005
минеральная	-	100-ə qədər

основа - до 100.

(51) С 10 М 3/20, С 10 М 3/26
С 10 М 3/44

(11) Р 980030

(22) 10.08.79

(71)(73) AR EA Akademik Ə.M.Quliyev adına Aşqarlar kimyası institutu.

(72) Zeynalova G.Ə., Nağıyeva E.Ə., Kazımova N.S., Nəsirova Y.R.

(54) Sürtgü kompozisiyası.

(57) Təklif edilən yeni sürtgü kompozisiyası neft-kimya elmi sahəsinə aiddir. İxtirada aşqarlar əlavə etməklə sürtgü materiallarının istismar xassələrinin yaxşılaşdırılmasından bəhs edilir. İxtiranın məqsədi pentaeritrit efiri əsasında hazırlanmış sürtgü kompozisiyasının termooksidləşdirmə stabilliyini artırmaqdır. Qarşıya qoyulmuş məqsədə N-fenil-1-naftilamin, p,p"-dioktildifenilamin, fenil(noniloksi)-di-(p-anilinofenoksi)-silan və benzotriazol əlavə etməklə pentaeritrit efiri əsasında yeni sürtgü kompozisiyası hazırlamaqla nail olunmuşdur.

(71)(73) Институт химии присадок АН им. А.М.Кулиева АР.

(72) Зейналова Г.А., Нагиева Э.А., Кязимова Н.С., Насирова Я.Р.

(54) Смазочная композиция.

(57) Смазочная композиция относится к области нефтехимии, занимающейся улучшением эксплуатационных свойств смазочных материалов путем подбора присадок к ним. Задача изобретения - повышение термоокислительной стабильности смазочной композиции на основе пентаэритритового эфира. Поставленная задача достигается разработанной смазочной композицией на основе эфира пентаэритрита, содержащая N-фенил-1-нафтиламин, p,p"-диоктилдифениламин, фенол (нонилокси)-ди-(p-анилинофеноксид)-силан и бензотриазол.

(51) С 10 М 3/20, С 10 М 3/26, С 10 М 3/44

(11) Р 980031

(22) 07.05.79

(71)(73) AR EA akademik Ə.M.Quliyev adına Aşqarlar Kimyası İnstitutu.

(72) Zeynalova G.Ə., Nağıyeva E.Ə., Kazımova N.S., Nəsirova Y.R.

(54) Sürtgü kompozisiyası.

(57) Təklif olunan ixtira neft-kimya elmi sahəsinə - yüksək temperaturda işləyə bilən sintetik sürtgü yağlarının hazırlanmasına və tətbiqinə

aiddir. İxtiranın məqsədi pentaeritrit efiri əsasında hazırlanmış sürtgü kompozisiyasının termooksidləşdirmə stabilliyini artırmaqdadır. Qarşıya qoyulmuş məqsədə tərkibinə N-fenil-1-naftilamin, morfolino-N-fenilkarbamilsuksinimid, p,p"-dioktildifenilamin və fenilnoniloksi)-di-(p-anilino-fenoksi)-silan əlavə etməklə pentaeritrit efiri əsasında yeni sürtgü kompozisiyası hazırlamaqla nail olunmuşdur.

(71)(73) Институт химии присадок АН им. А.М.Кулиева АР.

(72) Зейналова Г.А., Нагиева Э.А., Кязимова Н.С., Насирова Я.Р.

(54) Смазочная композиция.

(57) Предполагаемое изобретение относится к области нефтехимии, занимающейся разработкой и применением синтетических смазочных масел, работоспособных при высоких температурах. Задача изобретения - повышение термоокислительной стабильности смазочной композиции на основе пентаэритритового эфира. Поставленная задача достигается разработанной смазочной композицией на основе эфира пентаэритрита, содержащая N-фенил-1-нафтиламин, морфолино-

N-фенилкарбамилсукцинимид, p,p"-диоктилдифениламин, фенил (нонил)ди-(п-анилинофенокси)-силан.

(51) C 12 G 3/06

(11) P 980056

(22) 03.04.97

(71)(73) Bakı Şampan Şərabları Zavodu.

(72) Kəngərli E.K., Səfərova S.A., Səfərova H.N., Rəhimov E.H., Məmmədov R.H.

(54) "Diplomat" araqı

(57) Tərkibi su-spirit və ba məhlulundan ibarət olan fərqləndirici əlaməti əlavə edilən şəkər olan araq inqrediyentləri 1000 dal haqq məhsulda aşağıdakı nisbətdə özündə cəmləşdirir:

Təbii bal, kq - 5%

Şəkər, kq - 13%

Su-spirit məhlulu - qalanı 40%

tündlüyə uyğun olaraq.

(71)(73) Бакинский Завод Шампанских вин

(72) Кенгерли Э.К., Сафарова С.А., Джафарова Г.Н., Рахимов Э.Г., Мамедов Р.Г.

(54) Водка "Дипломат"

(57) Водка, содержащая и водно-спиртовую смесь, отличается тем, что она дополнительно содержит сахар, при

дующем соотношении ингредиентов на 1000 дал готового продукта.

Мед натуральный, кг- 5-7

Сахар, кг -13-17

Водно-спиртовая

Жидкость -

остальное до крепости купажа 40 об. %.

(51) C 12 N 15/21

(11) P 980055

(22) 08.01.81

(71)(73) Biogen İnk.

(72) Çarlz Vaysman

(54) Leykositli İnterferonun alınma üsulu.

(57) İstifadəsi: gen mühəndisliyi, leykositli interferonun alınması. İxtiranın mahiyyəti: Üsul polipeptid kodlaşdırıcı Ze İFN-L-nin immunoloji və bioloji aktivliyinə malik olan DNK ardıcılığının müşahidə edilməsi və ayrılması, DNK-nin rekombinant molekulunun qurulmasını əhatə edir. DNK ardıcılığına və həmçinin hibridləşdirilmiş təsvir edilmiş əlaqələrlə ardıcılığa malik olan rekombinant plazmalı DNK alınmışdır.

(71)(73) Биоген Инк.

(72) Чарльз Вайсманн

(54) Способ получения лейкоцитарного интерферона.

(57) Использование: генная инженерия, получение лейкоцитарного интерферона. Сущность изобретения: способ включает обнаружение и выделение последовательностей ДНК и конструирование рекомбинантных молекул ДНК, кодирующих полипептид, обладающий иммунологической и биологической активностью ЧеИФН-а. Получены рекомбинантные плазмидные ДНК, а также последовательности, которые гибридизируются с изложенными вставками.

(51) C 21 B 13/14

(11) P 980035

(22) 30.05.96

(71)(73) Cargill, İnkorporated (US).

(72) Qayqer Qordon

(54) Dəmirqarbon xəlitəsinin istehsal üsulu və onu yerinə yetirən qurğu.

(57) Mineral materialın reduksiyası ilə dəmir karbidin alınması, onun metal əritmə vannasına verilməsi, oksigen verməklə karbon oksidi, dəmirqarbon xəlitəsi və şlakın yaranması, dəmirqarbon xəlitəsinin və şlakın ayrılmış şəkildə yaranması, dəmirqarbon xəlitəsinin və şlakın ayrılmış şəkildə çıxarılması və qazvari reaksiya məhsullarının ayrılması ilə dəmirqarbon

xəlitəsinin istehsal üsulu onunla fərqlənir ki, dəmirkarbon xəlitəsinin yaranma prosesi, əritmə vanasına əvvəlcədən reduksiya olunan materialın fasiləsiz verilməsi və reaktordan onun hissəsinin fasiləsiz çıxarılması ilə, atmosfer qazlarının daxil olmasını və qazvari reaksiya məhsullarının çıxarılmasını məhdudlaşdıran qapalı reaktordan yerinə yetirilir və bu zaman qapalı reaktora doldurulan əvvəlcədən reduksiya olunan material tərkibində dəmir oksid və kütləcə ən azı 50% miqdarında dəmir karbid saxlayır, həmi də dəmir karbidin miqdarı dəmir oksidin miqdarından ən azı iki dəfə artıq olur.

(71)(73) Гаргиль Инкорпоратед (США).

(72) Гайгер Гордон

(54) Способ производства железоуглеродистого сплава и устройство для его осуществления.

(57) Способ производства железоуглеродистого сплава, включающий восстановление минерального материала с получением карбида железа, подачу его в ванну расплавленного металла, продувку кислородом с образованием окиси углерода, железоуглеродистого сплава и шлака

раздельный выпуск железоуглеродистого сплава шлака, отвод газообразных продуктов реакций, отлучающаюся тем, что процесс образования железоуглеродистого сплава осуществляют в закрытом реакторе, ограничивающаюся впуск в него атмосферных газов и отвод газообразных продуктов реакций с неперывной подачей восстановительного материала в ванну расплава и непрерывно удалением его части реактора, при этом восстановительный материал, загружаемый в закрытый реактор, содержит окисел железа и меньшей мере 50% макарбида железа, причесодержание карбида желеспревышает содержание оксида железа по меньшей мере в два раза.

(51) С 21 В 13/14

(11) Р 980035

(22) 30.05.96

(71)(73) Cargill, Incorporated (US).

(72) Qayqer Qordon

(54) Dəmirkarbon xəlitəsinin istehsal üsulu və onu yetirən qurğu.

(57) Mineral materialın reduksiya ilə dəmir karbidinin alınması, onun metal

vannasına verilməsi, oksigen verməklə karbon oksidi, dəmirkarbon xəlitəsi və şlakın yaranması, dəmirkarbon xəlitəsinin və şlakın ayrılmış şəkildə yaranması, dəmirkarbon xəlitəsinin və şlakın ayrılmış şəkildə çıxarılması və qazvari reaksiya məhsullarının ayrılması ilə dəmirkarbon xəlitəsinin istehsal üsulu onunla fərqlənir ki, dəmirkarbon xəlitəsinin yaranma prosesi, əritmə vannasına əvvəlcədən reduksiya olunan materialın fasiləsiz verilməsi və reaktordan onun hissəsinin fasiləsiz çıxarılması ilə, atmosfer qazlarının daxil olmasını və qazvari reaksiya məhsullarının çıxarılmasını məhdudlaşdıran qapalı reaktordan yerinə yetirilir və bu zaman qapalı reaktora doldurulan əvvəlcədən reduksiya olunan material tərkibində dəmir oksid və kütləcə ən azı 50% miqdarında dəmir karbid saxlayır, həm də dəmir karbidin miqdarı dəmir oksidin miqdarından ən azı iki dəfə artıq olur.

(71)(73) Гаргиль Инкорпорейтед (США).

(72) Гайгер Гордон

(54) Способ производства железоуглеродистого сплава и устройство для его осуществления.

(57) Способ производства железоуглеродистого сп-

лава, включающий восстановление минерального материала с получением карбида железа, подачу его в ванну расплавленного металла, продувку кислородом с образованием окиси углерода, железоуглеродистого сплава и шлака раздельный выпуск железоуглеродистого сплава и шлака и отвод газообразных продуктов реакций, отличающийся тем, что процесс образования железоуглеродистого сплава осуществляют в закрытом реакторе, ограничивающим впуск в него атмосферных газов и отвод газообразных продуктов реакций с непрерывной подачей предварительно восстановленного материала в ванну расплава и непрерывным удалением его части из реактора, при этом предварительно восстановленный материал, загружаемый в закрытый реактор, содержит окисел железа и по меньшей мере 50% мас. карбида железа, причем содержание карбида железа превышает содержание окисла железа по меньшей мере в два раза.

(51) С 25 В 15/00

(11) Р 980012

(22) 05.07.93

(71)(73) Firma "BIONIKA"

(72) Əbilov Ə.H., Lütəliyev Q.Ə., Zərgərov A.Ə.

(54) Hidrogen və oksigenin generasiya prosesinin idarə olunma üsulu.

(57) Elektrolitin keyfiyyətinə nəzarət yolu ilə hidrogen və oksigenin generasiya prosesinin idarə olunma üsulu onunla fərqlənir ki, elektrolitin temperaturu və konsentrasiyası ölçülür, alınan nəticələr regressiv asılıqla xüsusi müqaviməti təyin etmək üçün modelləşdirici bloka verilir:

$$= 2,769 + 0,0119 T_e + 0,0684 C_e + 0,0014 C_e$$

burada: T_e - elektrolitin temperatur göstəricisi C_e - elektrolitin konsentrasiya göstəricisi olub elektrolitin temperatur və konsentrasiyasını dəyişdirməklə, elektrolitin xüsusi elektrik müqavimətinin optimal qiymətini təmin edir

(71)(73) Фирма "БИОНИКА"

(72) Абилов А.Г., Лютфалиев Г.А., Заргаров А.А.

(54) Способ управления процессом генерирования водорода и кислорода.

(57) Способ управления процессом генерирования водорода и кислорода путем контроля качества электролита, отличающийся тем, что измеряют температуру и концентрацию электролита, полученные значения подают в моделирующ

щий блок для определения удельного сопротивления по регрессивной зависимости

$$= 2,769 + 0,0119 T_e + 0,0684 C_e + 0,0014 C_e$$

где T_e - значение температура электролита C_e - значение концентрации электролита и корректируют температуру и концентрацию электролита, обеспечивая оптимальное значение удельного электрического сопротивления электролита

Bölmə E. Tikinti, mədə işləri.

Раздел E. Строительство, горное дело.

(51) E 01 B 9/48

(11) P 980060

(22) 25.07.85

(71)(73) VOSSLON-VERBUND GmbH

(72) Henning von Heimburg, Friedhelm Weber, Horst Schultheis, Horst Bauernfeind

(54) Relslərin bərkidilməsi üçün qurğu.

(57) İxtira, W -şəkilli elastik klemmalar vasitəsilə relslərin bərkidilməsi üçün qurğularına aiddir. İxtiranın məqsədi - relslərin bərkidilməsinin effektivliyini artırmaq və qurğuların quraşdırılmasını - sökülməsini asanlaşdırmaqdır. Relslərin altı elastik aralıq qatı (2)

vint (7) və yaylı şayba (8) vasitəsilə ağac şpala (6) bərkidilmiş rebordaları (4) və (5) olan altlıq (3) üzərinə döşənib. Relsin (1) simmetriya oxunun (9) lazım olan vəziyyəti, altlığı (3) səthinin mailliyi hesabına əldə edilib, (4) və (5) rebordalarından xaricitərəflərdə, altlıqda (3) pillə (10) hazırlanıb. Rels (1) altlıq (3) üzərində elastik sıxıcı klemalar (11) vasitəsilə saxlanılır. Klemaların sərbəst ucları (12) bir-birinə qarşı yönəliblər və relsin altına söykənilər. Klemaların dayaq hissələri (13), altlıq (3) söykənilər, orta hissələri (14) isə relsin altında yuxarıda, ondan müəyyən məsafədə Q şəkilli başlığı olan boltun (18) ətrafına dolanırlar. Həmin bolt rebordanın (4) və ya (5) novunda yerləşdirilib və şaybası (20) olan qayka (19) vasitəsilə bərkidilir. Klemaların orta hissələrinin yuxarı səthlərində şayba və qayka ilə qarşılıqlı təsir üçün yastı hissələr (21) hazırlanıb.

(71)(73) Фосло-Верке ГмБХ
(72) Хеннинг Фон Хайбург,
Фридрих Вебер, Ханс
Шультхайс и Хорст Бауер-
нфайнд

(54) Устройства для укрепления рельса.

(57) Изобретение относится к устройствам для крепления рельсов с помощью

упругих зажимных клемм W-образной формы. Цель изобретения - повышение надежности крепления рельса и облегчение монтажа-демонтажа устройства. Рельс (1) с подошвой уложен через упругую прокладку (2) на подкладку (3) с ребордами (4) и (5), закрепленную на деревянной шпале (6) посредством шурупов (7) и пружинных шайб (8). Требуемое положение оси симметрии (9) рельса (1) достигнуто за счет наклона поверхности подкладки (3). На внешних сторонах от реборд (4) и (5) на подкладке (3) выполнена ступенька (10). Рельс (1) удерживается на подкладке (3) при помощи упругих зажимных клемм (11), свободные концы которой (12) направлены навстречу друг другу и оперты на подошву рельса, опорные участки (13) оперты на подкладку (3), а средняя часть (14) расположена с зазором над подошвой рельса и огибает болт (18) с Г-образной головкой, установленный в пазу реборды (4) или (5) и закрепленный при помощи гайки (19) с шайбой (20). На верхней поверхности средней части клеммы выполнены плоские участки (21) для взаимодействия с шайбой или гайкой.

(51) E 02 B 9/04

(11) P 980064

(22) 04.10.93

(71)(73) Azərbaycan Elmi-Tədqiqat hidrotexnika və Meliorasiya İnstitutu Elm İstehsalat birliyi.

(72) Əhmədov B.Ə., Müslümov A.M., Teymurov T.K., Əbilov R.S.

(54) Suqəbuledici qurğu.

(57) Su götürən yarıqdan və su qəbuledici qalereyadan ibarət olan bağlayıcı dağ çayları üçün suqəbuledici qurğu onunla fərqlənir ki, bağlayıcı diyircəkli silindrik formada yerinə yetirilmişdir və qurğunun normal yerləşmiş vəziyyətində onun suqötürən yarığının aşağı sərhəddinin yerləşdirilmə hündürlüyü bağlayıcının mərkəz oxuna nəzərən (0,1-0,2) D-yə bərabər götürülür və suqəbuledici qalereyanın sonunda hündürlüyü (0,3-0,4) D olanq suqəbuledici astana yerləşir. Burada D - bağlayıcının diametridir.

(71)(73) АЗНИИГИМ

(72) Ахмедов Б.А., Муслимов А.М., Теймуров Т.К., Абилов Р.С.

(54) Водозаборное сооружение.

(57) Водозаборное сооружение для горных рек,

включающее затвор, имеющий водозаборное отверстие и водоприемную галерею, отличающееся тем, что затвор выполнен вальцовым, причем высота расположения нижней грани водозаборного отверстия принимается равной (0,1-0,2) D относительно центра затвора при его нормальном расположении, а в конце водоприемной галереи размещен водоприемный порог высотой (0,3-0,4) D.

(51) E 21 B 7/04, 7/00

(11) P 980047

(22) 11.10.94

(71)(73) Marathon company.

(72) Kollinz Qarri C., Bauf Co L., Benker Vilhelm E.

(54) Konstruksiya, bir neçə yeraltı quyunun qazılma üsulu, şablon və üsulu həyata keçirmək üçün yönəldilmiş qurğunun istifadəsi üsulu.

(57) Ən azı iki bir-birində uzaqlaşan dəyişən olan şablon yer səthindən keçən bir qoruyucu boruya bərkidilən göstərilən dəşiklərin birində yeraltı formasıyada bir qazma quyusu qazırlar, bir istehsal qoruyucu borusu şablonla birləşdirilən, şablonun ikinci qazma dəşiyində ikinci yeraltı quyuyu qazılma şablona üçüncü istehsal

qoruyucu borunu bərkidir. onunla bir neçə yeraltı quyunun qazılması üsulu fərqlənir ki, şablonu, onu istiqamətindən ondan keçən və bir-birindən uzaqlaşan ən azı iki qazma deşiyi ilə hazırlayırlar, birinci və üçüncü istehsal qoruyucu borudan isə şablon vasitəsilə saxlanma mümkünatı ilə, uyğun olaraq, birinci və ikinci qazma deşiklərinə yerləşdirirlər.

(71)(73) Маратон ойл компани

(72) Коллинз Гарри Дж., Бауф Джон Л., Бенкер Вильгельм Е.

(54) Конструкция, способ бурения нескольких подземных скважин, шаблон и способ использования направляющего приспособления для реализации способа.

(57) Способ бурения нескольких подземных скважин, согласно которому закрепляют на проходящей от поверхности Земли первой обсадной трубе шаблон, который имеет по меньшей мере два расходящихся отверстия, бурят первую буровую скважину через одно из упомянутых отверстий, в подземной формации, прикрепляют первую производственную обсад-

ную трубку к шаблону, производят бурение второй подземной буровой скважины через другое упомянутое отверстие шаблона и прикрепляют к шаблону третью производственную обсадную трубу, отличающуюся тем, что в шаблоне выполняют по меньшей мере два проходящих через него в осевом направлении расходящихся буровых отверстия, а первую и третью производственные обсадные трубы располагают соответственно в упомянутых первом и втором буровых отверстиях с возможностью их поддержания посредством шаблона.

(51) E 21 B 7/04, 7/00

(11) N P 980048

(22) 11.11.94

(71)(73) Marathon oil company.

(72) Kollinz Qarri C., Boduen Ervin

(54) Yeraltı quyuların qazılması və təchiz edilməsi üsulu, yeraltı quyuların ümumi qazma boşlugundan ayrı qazılması üçün yığılma qurğu və üsulun yerinə yetirilməsi üçün quyuların yerüstü hissəsinin yığılması.

(57) Ən azı iki boru dəsti quyunun üst hissəsindən aşırılan və ayırırlar, həm də ümumi qazma boşlugunda ən

azi iki boru yerləşən və birinci yeraltı qazma dəşiyi yeraltı formasiyaya boru dəstlərindən birindən qazılan, yeraltı quyunun qazılması və təchiz usulu onunla fərqlənir ki, birinci istehsal qoruyucu borunu quyunun göstərilən üst hissəsinə bərkidirlər, həmçinin birinci istehsal qoruyucu boru göstərilən birinci qazma dəşiyindən keçir və birinci qazma quyusu qazılan yeraltı formasiya ilə Yer səthi arasında maye maddə əlaqəsi qurmaq üçün quyunun üst hissəsində saxlanılır.

(71)(73) Маратон ойл компани

(72) Коллинз Гарри Дж. Бодуэн Эрвин.

(54) Способ бурения и оснощения подземных скважин, сборка для раздельного бурения подземных скважин из общего брвого отверстия и сборка головной части скважин для осуществления способа.

(57) Способ бурения и оснащения подземных скважин, согласно которому подвешивают и разделяют, по меньшей мере, два трубчатых звена от головной части скважины причем, по меньшей мере, два трубчатых звена расположены в пределах общего бурового отверстия, производят

бурение первого подзема бурового отверстия одно из трубчатых звеньев подземную формацию, личающийся что прикрепляют переносную производственную трубу к упомянутой головной части скважины причем первая производственная обсадная труба проходит в упомянутом первом буровом отверстии, поддерживается на головной части скважины для установления связи по жидкой среде между подземной формацией, пронизанной первым буровым отверстием, и поверхностью Земли.

(51) E 21 B 21/10, 35/00

(11) P 980032

(22) 31.08.95

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Əməyin Mühafizəsi və Təhlükəsizlik Texnikası Elm. Texniki və Layihə İnstitutu.
(72) Hacıyev B.A., Kırış B.A. Rəhimov R.H.

(54) Qazma zamanı quyuların parçalanması üçün qazın çıxarılması və bunun həyata keçirilməsi üçün qazın

(57) Qazma zamanı quyuların parçalanması üçün gövdə və klapn qovşağından ibarət olan qazın çıxarılması və bununla fərqlənir gövdə silindrik çixintilər

radial dəliklərlə işlənmişdir, klapən qovşağı isə oxu olan yayaltı oymaq şəklindədir, gövdədə yerləşdirilmişdir, oxu və radial dəlikləri olan silindrik yəhərin gövdəsi ilə möhkəm bağlıdır, sonu çıxıntılı plunjerlərlə, itəliyicilərlə əlaqəli və uzununa axıradək yerdəişmə imkanı ilə korpusun silindrik çıxıntılarında yerləşdirilmişdir, bununla belə plunjerlər döndərici ilgək şəklində fiksatorlarla işlənmişdir ki, onun dabit ucunun plunjerinin çıxıntısı ilə qarşılıqlı hərəkət imkanı var, digər ucu isə yay vasitəsilə döndərici manevelanın uclarından biri ilə əlaqədərdir, əks ucu gövdənin silindrik çıxıntısının radial kanalında qoyulmuşdur və bu zaman yayaltı oymaq elə qoyulmuşdur ki, yəhərin ən aşağı vəziyyətində onun radial kanalını bağlamaq imkanı olsun.

(71)(73) Азербайджанский нефтяной научно-исследовательский институт по технике безопасности.

(72) Гаджиев Б.А., Кириш Б.А., Рагимов Р.Г.

(54) Способ диспергирования газовых пробок в скважине при бурении и устройство для его осуществления.

(57) Устройство для диспергирования газовых пробок в скважине при бу-

рени, содержащее корпус и клапанный узел, отличающееся тем, что корпус выполнен с цилиндрическими выступами и радиальными отверстиями, а клапанный узел - в виде подпружиненной втулки с осевыми и радиальными отверстиями, размещенной в корпусе, жестко связанном с корпусом цилиндрического седла с осевым и радиальными отверстиями, плунжеров с выступом на конце, расположенных в цилиндрических выступах корпуса с возможностью перемещения вдоль последнего и связанных с толкателями, причем плунжеры выполнены с фиксаторами в виде поворотного крючка, один конец которого выполнен с возможностью взаимодействия с выступом плунжера, а другой - через пружину связан с одним из концов поворотного рычага, противоположный конец которого установлен в радиальном канале цилиндрического выступа корпуса, при этом подпружиненная втулка установлена с возможностью перекрытия радиального канала седла в ее крайнем нижнем положении.

(51) E 21 B 37/06

(11) P 980026

(22) 23.10.84

(71)(73)

"DƏNİZNEFTQAZLAYIHƏ"
DETLİ

(72) Süleymanov Ə.B., Məmmədov K.Q., Bayramov E.M.,
Gülməmmədova G.M., Naibov E.K.

(54) Quyunun qazılıfla istismarı zamanı lift borularında yaranan çöküntülərinə qarşı mübarizə üsulu.

(57) İxtira qazılıflı üsulu ilə neftin hasil edilməsi zamanı tətbiq edilə bilər. Qazılıflı üsulu ilə istismar olunan quyuların lift borularında yaranan parafin çöküntülərinə qarşı mübarizə məqsədilə borular arxası fəzaya kondensat vurulması onunla fərqlənir ki, parafin çöküntüləri ilə mübarizənin səmərəliliyini artırmaq məqsədilə kondensat borular arxası fəzaya onun əhatə olunduğu ətraf mühitin temperaturunda dozalarla fasiləsiz və bərabər sərlə vurulur. Hasil edilən bir ton neft üçün tələb olunan kondensatın sərfi aşağıdakı asılılıqdan təyin edilir:

$$C=550+12(K-7),$$

burada

C- 1 ton hasil edilən neft üçün vurulması lazım olan kondensatın miqda-

n, qramlarla

K - hasil olunan neftdə parafin faizlə miqdarı.

(71)(73) Государственный научно-исследовательский проектный институт освоению месторождений нефти и газа.

(72) Сулейманов А.Б., Мамедов К.К., Байрамов Э.М., Гюльмамедова Г.М., Наибов Э.К.

(54) Способ борьбы с отложениями парафина в лифтовых трубах при газлифтной эксплуатации скважины.

(57) Способ борьбы с отложениями парафина в лифтовых трубах при газлифтной эксплуатации скважины, включающий закачку конденсата в межтрубное пространство, отличающийся тем, что с целью повышения эффективности борьбы с отложениями парафина, закачку конденсата осуществляют при температуре окружающей среды дозированными порциями непрерывно с равномерным расходом, который определяется по следующей зависимости:

$$C=550+12(K-7),$$

где

C - расход закачиваемого конденсата на 1 т добываемой нефти, г;

К - процентное содержание парафина в добываемой нефти.

(51) E 21 B 43/00

(11) P 980065

(22) 22.04.97

(71)(73) Neft və qaz yataqlarının mənimsənilməsi üzrə Dövlət elmi-tədqiqat və layihə İnstitutu "Dənizneftqazlayihə"
(72) Süleymanov Ə.B., Hüseyinov F.Ə., Nuriyev N.B., Rəsulov A.M., Əhmədov B.H., Poladov Ə.R., İsmayilov R.D.

(54) Qazlift quyularının istismar üsulu.

(57) İxtira neftçixarma sənayesinə aid olub, neft quyularının qazlift üsulu ilə istismarına aiddir. İxtiranın məqsədi qazlift quyularının imkanlarından tam istifadə etməklə onların istismarının effektivliyini yüksəltməkdən ibarətdir. Məqsədə nail olmaq üçün qazın verilmə dərinliyinin təyini elə bir şərt daxilində aparılır ki, bu halda lift-lay sisteminin birgə işləməsi zamanı laya ən böyük buraxıla bilən depressiya yaradılır. Təklif edilən üsuldən istifadə edildikdə, mövcud olan üsullara nisbətən quyuların gündəlik hasilatı əhəmiyyətli dərəcədə artır, qaz sərfi isə azalır.

(71)(73) Гос. НИПИ "Гипроморнефтегаз"

(72) Сулейманов А.Б., Гусейнов Ф.А., Нуриев Б.Б., Расулов Р.А., Ахмедов Б.Г., Поладов А.Р., Исмаилов Р.Д.

(54) Способ эксплуатации газлифтных скважин.

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности, конкретно к газлифтному способу эксплуатации нефтяных скважин. Задачей изобретения является повышение эффективности эксплуатации газлифтных скважин путем использования в полной мере их добывных возможностей. Поставленная задача решается тем, что глубину газонагнетания (место установки рабочего клапана в лифте) определяют из такого сочетания условий совместной работы системы лифт-пласт, при котором обеспечивается допустимо-большая депрессия на пласт. При использовании предложенного способа суточный дебит скважин в значительной степени повышается по сравнению с существующими аналогами, а расход газа, наоборот, снижается.

(51) E 21 B 43/00

(11) P 980067

(22) 05.12.96

(71)(73) Neft və qaz yataqlarının mənimsənilməsi üzrə Dövlət elmi-tədqiqat və layihə İnstitutu "Dənizneftqaz-layihə"

(72) Süleymanov Ə.B., Hüseyinov F.Ə., Əliyev N.Ə., Qurbanov R.Ə., Nuriyev N.B., Əhmədov B.H.

(54) Fontan və kompressor quyularının istismar üsulu.

(57) İxtira neftçixarma sənayesinə aid olub, fontan və kompressor üsulu ilə istismar edilən neft quyuların potensial imkanlarından daha səmərəli istifadə edilməsinə yönəldilmişdir. İxtiranın məqsədi qazın (lay və ya kənardan verilən qazın) enerjisindən səmərəli istifadə etməklə fontan (kompressor) quyularında neft (maye) üzrə hasilatı artırmaq və xüsusi qaz sərfini azaltmaqdan ibarətdir. Məsələnin həlli qaldırıcı borularda qazın mayedən ayrılması prosesinin qarşısını almaqla həyata keçirilir. Bunun üçün hesabat əsasında qaldırıcı boruların daxilində müəyyən dərinliklərdə xüsusi maye-qaz qarışdırıcıları yerləşdirilir. Həmən qarışdırıcıların fəaliyyəti nəticəsində qazın ayrılaraq sərbəst halda quyudan xaric olmasının və neftin (mayenin) müəyyən hissəsinin boru divarları boyunca aşağı süzülərək quyu gövdəsində toplanmasının qarşısı alınır. Nəticədə, həm xüsusi qaz sərfi azalır, həm də quyunun

neft (maye) üzrə gündəlik hasilatı artırılır.

(71)(73) Гос. НИПИ "Гипроморнефтегаз"

(72) Сулейманов А.Б., Гусейнов Ф.А., Алиев Н.А., Курбанов Р.А., Нуриев Б.Б., Ахмедов Б.Г.

(54) Способ эксплуатации фонтанной и компрессорной скважины.

(57) Изобретение относится к нефтедобывающей промышленности, в частности, к фонтанному и компрессорному способу эксплуатации нефтяных скважин. Задачей изобретения является повышение дебита по нефти (жидкости) глубокой фонтанной (компрессорной) скважины, путем обеспечения рационального использования энергии пластового (подаваемого со стороны) газа. Поставленная задача решается следующим образом: при спуске лифтовых труб внутри них в местах муфтовых соединений устанавливаются с определенным интервалом газожидкостные смеси, через которые осуществляют последовательно диспергирование газожидкостной смеси. В результате, в лифте предотвращается выделение газа обратное стекание вниз

лифтируемой жидкости и обеспечивается снижение удельного расхода газа

(51) E 21 B 43/00

(11) P 980065

(22) 22.04.97

(71)(73) Neft və qaz yataqlarının mənimlənməsi üzrə Dövlət Elmi Tədqiqat və Layihə İnstitutu "Dənizneft-qazlayihə"

(72) Süleymanov Ə.B., Hüseynov F.Ə., Nuriyev N.B., Rəsulov A.M., Əhmədov B.H., Poladov Ə.R., İsmayilov R.D.

(54) Qazlift quyularının istismar üsulu.

(57) Qazlift quyularının optimal istismar rejimi, quyuların təzəliklə sabit saxlanması qaz sərfinin və qazın verilmə dərinliyinin dəyişdirilməsi ilə aparılır və onunla fərqlənir ki, qazın verilmə dərinliyinin təyin edilməsi laylift sisteminin ehtiva etdiyi işləmə şərti daxilində aparılır ki, bu halda layın məruz qaldığı depressiya, buraxıla bilən ən böyük depressiya həddində olur.

(71)(73) Государственный НИПИ "Гипроморнефтегаз"

(72) Сулейманов А.Б., Гусейнов Ф.А., Нуриев Н.Б., Расулов Р.А., Ахмедов Б.Г., Поладов А.Р., Исмаилов Р.Д.

(54) Способ эксплуатации газлифтных скважин.

(57) Способ эксплуатации газлифтных скважин, включающий в себя установление оптимального режима работы при постоянном устьевом давлении и переменном расходе газа и глубины газонагнетания, отличающийся тем, что глубину газонагнетания определяют из условия совместной работы системы лифт-пласт, при котором обеспечивается допустимая депрессия на пласт по уровню

(51) E 21 B 43/00

(11) P 980067

(22) 05.12.96.

(71)(73) Neft və qaz yataqlarının mənimlənməsi üzrə Dövlət Elmi Tədqiqat və Layihə İnstitutu "Dənizneft-qazlayihə"

(72) Süleymanov Ə.B., Hüseynov F.Ə., Əliyev N.Ə., Qurbanov R.Ə., Nuriyev N.B., Əhmədov B.H.

(54) Fontan və kompressor quyularının istismar üsulu.

(57) Neft quyularının fontan və kompressor istismar üsulu, bir sıralı lift buraxılır, quyunun ağız fontan armaturası ilə hermetikləşdirilir, istismar rejimi quyuların üstü nəzarət-ölçü cihazları və quyuların ağız ştuserləri tənzimlənir, onunla fərqlənir

п и г кт. лифт bonularının muftalarında müeyyən məsələlərdə maye-qaz qarışdırıcıları yerləşdirilir ki, onlar qazın neftdən ayrılmasında qarşısını alır. bu zaman aşağıdan birinci qarışdırıcısının buraxılma dərəcəsi qrafikdən tapılır.

(71)(73) Государственный НИПИ "Гипроморнефтегаз"
(72) Сулейманов А.Б., Гусейнов Ф.А., Алиев Н.А., Курбанов Р.А., Нуриев Н.Б., Ахмедов Б.Г.

(54) Фонтанный и компрессорный способ эксплуатации нефтяных скважин.

(57) Фонтанный и компрессорный способ эксплуатации нефтяной скважины, включающий применение однорядного лифта, герметизацию устья фонтанной арматурой, регулирование режима эксплуатации с помощью КИП и устьевого штуцера. о т л и ч а ю щ и й с я тем, что при спуске лифтовых труб, внутри них в местах муфтовых соединений устанавливают с определенным интервалом глубинные газожидкостные смесители, через которые осуществляют последовательно диспергирование газожидкостной смеси и обеспечивают эмульсионный структурный режим ее

движения. причем глубины установки первого (ниже него) газожидкостного смесителя определяют графически согласно зависимости

Bölmə F. Mexanika işıqlanma, isitmə, mühərrik və nasoslar, silah və sürsət, partlatma işləri.

Раздел F. Механика, освещение, отопление, двигатели и насосы, оружие и боеприпасы, взрывные работы.

(51) F 02 F 3/26
(11) P 980043
(22) 12.05.87
(71) Azərbaycan Respublikası Şəki ş., Avtokolon N 2717.
(72)(73) Sultanov H.B.

(54) Daxili yanma mühərrik.

(57) İxtira maşınqayırma sahəsinə, daxili yanma mühərriklərinə aiddir. İxtiranın məqsədi-yanacağın hava ilə tam qarışması və yanma prosesində təzyiğin səlis artması təmin edildiyi üçün mühərrikin qanaətçilliyi və davamlığı yüksəlir, yanma məhsullarının zəhərliliyi aşağı düşür, işin sərtliyi aradan qaldırılır. Göstərilən quruluşda silindr porşen qrupunun yeyilməsinə səbəb olan yan qüvvənin tarazlaşdırılması

məqsədi ilə porşenin iki sferik kameradan ibarət düzəldilməsi təklif olunur. Sferik yanma kameralarından həcmcə böyüyü porşenin dib hissəsində, digəri isə porşenin yan hissəsində yerləşir. Kameralar bir-biri ilə tangensial bogazla əlaqəlidir. Yan kamera porşenə təsir edən yan qüvvəni (adi mühərriklərdə iş taktında mühərrikə arxa tərəfdən baxdıqda dirsəkli valin saat əqrəbi istiqamətində fırlanması yanma mərhələsində təsir edən qazların təzyiqli qüvvəsi hesabına porşenin sağ tərəfi böyük qüvvə ilə silindrə sıxılır və bu hissədən silindr və porşen daha intensiv yeyilir) dəf etmək və tarazlaşdırmaq məqsədi ilə porşenin sağ tərəfində (mühərrikə arxa tərəfdən baxdıqda), başqa sözlə yan qüvvə təsir edən tərəfdə nəzərdə tutulur.

(71) AP г.Шеки Автокалонна N 2717

(72)(73) Султанов И.Б.

(54) Двигатель внутреннего сгорания.

(57) Изобретение относится к двигателестроению и позволяет повысить надежность в работе двигателя путем улучшения процесса смесеобразования и сгорания, снижения жесткости работы. Поршень выполнен с двумя вихревыми сфе-

рическими камерами, сообщающимися сопловой горловиной. Камера выполнена в боковой части поршня со стороны воздействия нормальной составляющей силы на стенку блока цилиндров в положении поршня на подходе к верхней мертвой точке, а другая камера выполнена в днище поршня. Такое выполнение способствует хорошему перемешиванию топлива с воздухом, интенсивному смесеобразованию в первой камере и быстрому и полному догоранию топлива во второй камере даже при малых избытках воздуха.

(51) F 04 F 1/18, E 21 B 43/00

(11) P 980011

(22) 24.09.84

(71)(73) AR Dövlət Neft Şirkəti "Dənizneftqazlayihə"

(72) Süleymanov Ə.B., Paşayev N.H., Məmmədov N.H., Kərimov K.S., Məmmədov Ə.Ə.

(54) Quyunun qazlıft istismar üsulu.

(57) Qazlıft istismar üsulu quyunun hündürlüyü boyu bir neçə mənbədən fəal mühitin ardıcıl verilməsi ilə ibarət olaraq onunla fərqlənir ki, məhsuldarlığın artırılması məqsədilə hündürlük boyu yerləşdirilmiş hər bir mənbədən fəal mühit verilməsi-

nden sonra əvvəlki mənbə bağlanır.

(71)(73) ГосНИПИ "Гипроморнефтегаз"

(72) Сулейманов А.Б.,
Пашаев Н.Г., Мамедов Н.Г.,
Керимов К.С., Мамедов Э.А.

(54) Способ газлифтной эксплуатации скважин.

(57) Способ газлифтной эксплуатации скважин, заключающийся в последовательной подаче активной среды от ряда источников, установленных по высоте скважины, начиная с верхнего, отличающийся тем, что, с целью повышения производительности, после подачи активной среды от последующего по высоте источника предыдущий источник не выключают.

Bölmə G. Fizika.

Раздел G. Физика.

(51) G 01 F 23/26

(11) P 980045

(22) 08.06.93

(71)(73) Azərbaycan Dövlət
Neft Akademiyası

(72) Rzayev T.B., Qulu-zadə
R.K.

(54) Tutumlu kompensasiyalı səviyyə ölçən.

(57) İxtira ölçmə texnikasına aiddir. İxtiranın məqsədi ölçmə diapozonunun genişdirilməsidir. Göstərilən məqsəd bu cür əldə edilir ki, qurğuda iki dəyişən gərginlik generatorları birinci açar keçərək birinci "gərginlik - kod" çeviricinin çıxışlarına və əlavə birinci müqavimətin ikinci açarının dəyişən kontaktı ilə uyğun birləşdirilmişdir, ikinci açarın iki daimi kontaktlar ölçmə və kompensasiya elektrodları və əməliyyat gücləndiricinin inversiyaedici girişi ilə uyğun birləşdirilmişdir, gücləndiricinin çıxışı ümumi elektroda qoşulmuşdur, həmin çıxışı ardıcıl iki eyni müqavimətləri keçərək ümumi şini və ikinci çeviricinin girişi ilə uyğun birləşdirilmişdir, birinci və ikinci çeviricilərin birinci və ikinci çıxışlar hesablama blokun birinci, ikinci, üçüncü və dördüncü girişləri ilə uyğun birləşdirilmişdir, hesablama blokun çıxış idarəetmə blokunun girişinə qoyulmuşdur, idarəetmə blokunun birinci və ikinci çıxışlar birinci və ikinci açarların idarəedici girişləri ilə uyğun birləşdirilmişdir, üçüncü və dördüncü çıxışlar isə birinci və ikinci çeviricilərin idarəedici girişləri ilə uyğun birləşdirilmişdir, ortancıl nöqtə iki müqavimətlərin arasında gücləndiricilərin qeyri-inversiya girişinə qoşulmuşdur.

(71)(73) Азербайджанская Государственная Нефтяная Академия.

(72) Рзаев Т.Б., Кули-заде Р.К.

(54) Емкостный компенсационный уровнемер.

(57) Изобретение относится к измерительной технике. Задачей изобретения является расширение диапазона измерения. Два источника переменного напряжения попеременно через первый ключ соединены с первым входом первого преобразователя напряжение - код, первый и второй выходы которого соединены с первыми входами - шиной данных и разрешения записи в память вычислительного блока, и через первое сопротивление с переключающимся контактом второго ключа, первый и второй постоянные контакты которого соединены, соответственно, с измерительным и компенсационным электродами, а также с инвертирующим входом операционного усилителя, вход которого соединен с общим электродом, через два последовательно соединенные, второе и третье - одинаковые сопротивления с общей шиной и с первым входом второго преобразователя напря-

жение - код, первый и второй входы которого соединены со вторыми входами - шиной данных и разрешения записи в память вычислительного блока, вход которого соединен с входом блока управления, первый, второй, третий и четвертый входы которого соединены с управляющими входами первого и второго ключей, вторыми входами первого и второго преобразователей напряжения - код, средняя точка между вторым и третьим сопротивлениями соединена с неинвентирующим входом операционного усилителя.

(51) G 01 J

(11) P 980057

(22) 22.02.94

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası.

(72) Mirsəlimov R.M., Həsənov T.Ə., Bəkirova L.R.

(54) Yerüstü təbii obyektlərin spektral parlaqlıq əmsalını ölçmək üçün spektrometrik ölçmə-hesablama kompleksi.

(57) Tərkibində çıxışı kommutator blokunun girişinə qoşulmuş optiko-elektron bloku, giriş kommutator blokunun çıxışına qoşulmuş analoq-rəqəm çeviricisi bloku, giriş analoq-rəqəm çeviricisinin çıxışlarına qoşulmuş interfeys bloku, həmçinin xarici yaddaş qurgusu olan yerüstü obyekt-

lərin spektral parlaqlıq əmsalını ölçən hesablama kompleksi, onunla fərqlənir ki, onun tərkibində birinci və ikinci mikrokontrollerlər daxil edilir, onların girişləri interfeysin çıxışına qoşulur, həm də ikinci mikrokontrollerin çıxışı xarici yaddaş qurğusuna qoşulur, ikinci mikrokontrollerin xarici kəsmə girişləri və çıxışları uyğun olaraq birinci mikrokontrollerin xarici kəsmə çıxış və girişinə qoşulur, axıncının çıxışları və girişləri ikinci mikrokontrollerin girişinə və optikoelektron, kommutator, analoq-rəqəm çeviricisi və interfeys bloklarının idarəedici girişlərinə və çıxışlarına qoşulur.

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Akademiyası.

(72) Mirsalimov P.M., Gəsanov T.A., Bəkirov L.P.

(54) Вычислительный комплекс для измерения коэффициента спектральной яркости наземных объектов.

(57) Вычислительный комплекс для измерения коэффициента спектральной яркости наземных объектов, содержащий оптико-электронный блок, подключенный к выходу блока коммутатора, выход которого подключен к выходу аналого-цифрового преобразователя, а

выходы аналого-цифрового преобразователя подключены к выходу интерфейса, а также внешнее запоминающее устройство, отличающийся тем, что в него введены первый и второй микроконтроллеры, входы которых подключены к выходу интерфейса, при этом выход второго микроконтроллера подключен к внешнему запоминающему устройству, а входы и выходы внешнего прерывания второго микроконтроллера подключены соответственно к выходу и входу с внешнего прерывания первого микроконтроллера, выходы и входы которого подключены на вход второго микроконтроллера и к управляющим входам и выходам блоков оптико-электронного коммутатора, аналогоцифрового преобразователя и интерфейса.

Bölmə N. Elektrik.

Раздел Н. Электричество.

(51) H 01 J 31/50

(11) P 980080

(22) 30.09.97

(71)(73) "Fotoelektronika"

Elmi-Tədqiqat İnstitutu

(72) N.N.Vəzirov, N.Q.Qasımov, Q.F.Hüseynov, İ.N.İbrahimoğlu.

himov.

(54) Fotoelektron cihaz.

(57) Vakuum örtüyünün daxilində yerləşmiş anodu, şəffaf oturacağın üstünə çəkilmiş xarici elektrik kontakla birləşdirilmiş üzək formalı daxili sərhətdi dişli düzəldilmiş metal lay manjeti və manjetin üstündən çəkilmiş fotokatodu daxil edən fotoelektron cihaz onunla fərqlənir ki, örtüyün üstünə manjetin dişlərarası sahəsinə qalınlığı 5 - 25 nm olan manjetin materiallarından düzəldilmiş əlavə lay çəkilib.

(71)(73) Научно-исследовательский институт "Фотоэлектроника."

(72) Н.Н.Везилов, Н.Г.Касумов, Г.Ф.Гусейнов, И.Н.Ибрагимов.

(54) Фотоэлектронный прибор.

(57) Фотоэлектронный прибор, содержащий расположенные в вакуумной оболочке анод, манжету в виде нанесенного на прозрачную подложку слоя металла в форме кольца, соединенного с внешним электрическим контактом и фотокатод, нанесенный поверх манжеты, внутренняя граница которой выполнена зубчатой и при этом зубцы расположены симметрично относительно электронно-оптической оси прибора,

отличающаяся тем, что на подложку в пространство между зубцами манжеты нанесена дополнительная пленка толщиной 5 - 25 нм, выполненная из материала манжеты.

(51) H 01 J 31/50

(11) P 980079

(22) 30.09.97

(71)(73) "Fotoelektronika"

Elmi-Tədqiqat İnstitutu

(72) N.N.Vəzirov.

(54) Elektrik optik çevirici.

(57) Vakuum qabagını, örtüyü, manjeti, lyuminessent ekranı, bir hissəsi (daxili) örtüyün üstünə çəkilmiş yarı şəffaf fotokatodu və elektron təsvirin açılış sistemini daxil edən cəld keçən prosesləri tədqiq etmə elektron-optik çeviricisi onunla fərqlənir ki, manjet müxtəlif forma və diametrdə olan işıq şualarına uyğun gələn müntəzəm dəşikli düzəldilib və manjetin qalınlığı içəri sərhət sahəsində 3 - 5 nm, qırığı isə müntəzəm artaraq bayır sərhətində 20 - 100 nm-ə çatır.

(71)(73) Научно-исследовательский институт "Фотоэлектроника."

(72) Н.Н.Везилов.

(54) Электронно-оптический преобразователь.

(57) Электронно-оптический преобразователь для исследования быстро протекающих процессов, включающий вакуумированную оболочку, подложку, манжету, люминесцентный экран, полупрозрачный фотокатод, нанесенный на подложку таким образом, что одна его часть (внутренняя) на подложке, и систему развертки электронного изображения, отличающаяся тем, что манжета выполнена с равномерно расположенными отверстиями различного диаметра и формы, соответствующими исследуемым лучам света, причем толщина манжеты во внутренней приграничной области 3 - 5 нм и равномерно увеличивается к периферии, достигая на внешней границе 20 - 100 нм

(51) H 01 L 31/02, H 17 C 3/08, G 01 K 17/00

(11) P 980081

(22) 05.11.98

(71)(73) "Fotoelektronika" Elmi-Tədqiqat Institutu

(72) N.N.Vəzirov, İ.K.Məmmədbəyli.

(54) Kriostatlı fotoqəbuledici.

(57) Krioagenti saxlamaq üçün bogazı olan daxili kolbanı, onun dib tərəfində böyür divarının üstündə fotoqəbuledicini yerləşdirmək üçün bir sahəni, bogazla

germetik birləşdirilmiş xarici kolbanı, iki kolbanın arasında vakuum fotoqəbuledici yerləşdirmək üçün olan sahənin qarşısında olan xarici kolbanın üstündə yerləşən şualanma üçün giriş pəncərəsini daxil edən kriostatlı fotoqəbuledici onunla fərqlənir ki, bir neçə vint ilə burulmuş, öz ucları da bogazla elə birləşmiş ki, o bir ucları daxili kolbanın içində kriostatın oxuna nisbətən simmetrik ona toxunaraq yerləşmiş borulardan ibarət olan əlavə krioagenti tökmək üçün cihazla təciz edilib, bununla cihazın xarici diametri daxili kolbanın daxili diametrinə bərabərdir.

2. 1-ci bənddə müvafiq olaraq, kriostatlı fotoqəbuledici onunla fərqlənir ki, krioagenti tökmək üçün cihaz iki biri obinsinin daxilinə taxılmış borudan düzəldilib, onlardan daxililər daha uzun, bir ucu ilə bogazın boşlugundan bayıra çıxır, obin üçü isə xarici boruların uclarının arasında dairəvi simmetrik yerləşib, bununla xarici və daxili boruların daxil radiusları düsturdan tapılır

$1,4 r > R$, burada r - daxili boruların radiusu, R - xarici boruların radiusu.

3. 1 və 2-ci bəndlərə müvafiq olaraq, kriostatlı fotoqəbuledici onunla fərqlənir ki, xarici borunun ucundan çıxan daxili borunun daxili kolbada yerləşdiyi hissənin uzunluğu düsturdan tapılır:

$l \approx \pi D/2n \pm R$
 burada l - borunun sıxan hissəsinin uzunluğu, D - daxili kolbanın daxili diametri, n - sıxazın düzəldilməsi üçün xarici boruların sayı.

(71)(73) Научно-исследовательский институт "Фотоэлектроника.

(72) Н.Н.Везиров, И.К.Мамедбеги.

(54) Криостатный фотоприемник.

(57) 1. Криостатный фотоприемник, содержащий внутреннюю колбу для хладагента с горловиной и участком боковой стенки в ее данной части для расположения фотоприемника и внешнюю колбу, соединенную герметично с горловиной, вакуумный объем между колбами, а также входное окно для излучения, размещенное на участке внешней колбы, расположенной напротив участка для фотоприемника, отличающееся тем, что он дополнительно снабжен устройством заливки хладагента, представляющем собой несколько изогнутых по винтовой линии трубок, соединенных своим концом с горловиной таким образом, что другие концы трубок располагаются во внутренней колбе симмет-

рично относительно оси криостата, соприкасаясь с ней, причем внешний диаметр устройства заливки равен внутреннему диаметру внутренней колбы.

2. Криостат по пункту 1, отличающийся тем, что устройство заливки хладагента выполнено из двух вставленных одна в другую трубок, внутренние их которых, большой длины, одним концом выходят наружу из полости горловины, а другим концом расположены симметрично по окружности между концами внешних трубок, причем внутренние радиусы внешней и внутренней трубок определяются из выражения $1,4 r > R$, где r - радиус внутренних трубок; R - радиус внешних трубок.

3. Криостат по пунктам 1 и 2, отличающийся тем, что длина расположенной во внутренней колбе части внутренней трубки, выступающей из конца внешней трубки определяется из выражения:

$$l \approx \pi D/2n \pm R,$$

где l - длина выступающей части трубки; D - внутренний диаметр внутренней трубки; n - число внешних трубок, из которых изготовлено устройство.

(51) Н 03 К 5/26

(11) Р 980042

(22) 03.06.97

(71)(73) Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası

(72) Əliyev R.M., Hacızadə C.Y., Məmmədov R.Q.

(54) Siqnalın formasına görə tanıyan qurğu.

(57) Formasına görə siqnalı seleksiya edən qurğu aşağı tezliklər süzgəci, çox çıxışlı gecikdirmə xətti, vurma blokları, çıxma blokları, cəmləmə bloku, modul ayıran bloklar, sıfır gərginliyi indikatoru və dayaq gərginlikləri mənbəyindən ibarətdir, belə ki, qurğunun giriş şini aşağı tezliklər süzgəci vasitəsilə çox çıxışlı gecikdirmə xəttinin girişinə qoşulur, çıxma bloklarının çıxışları uyğun modul ayıran bloklar vasitəsilə cəmləmə blokunun uyğun girişlərinə birləşdirilir, sonuncunun çıxışı sıfır gərginliyi indikatoru vasitəsilə qurğunun çıxışına birləşdirilir, vurma bloklarının çıxışları uyğun çıxma bloklarının birinci girişləri ilə birləşdirilir, vurma bloklarının ikinci girişləri dayaq gərginlikləri mənbəyinin uyğun çıxışlarına qoşulduğu halda, yeni əlaqələr gecikdirmə xəttinin uyğun çıxışlarına qoşulur, vurma bloklarının çıxışları isə uyğun əvvəlki çıxma bloklarının ikinci girişlərinə birləşdirilir.

(71)(73) Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Akademiyası

(72) Əliyev R.M., Hacızadə D.Y., Məmmədov R.Q.

(54) Устройство для селекции сигналов по форме.

(57) Устройство для селекции сигналов по форме, содержащее фильтр нижних частот, линию задержки с отводом, блоки умножения, блоки вычитания, блок суммирования, блок детектирования, индикатор нуля напряжения и источник опорного напряжения, причем входная шина устройства подключена через фильтр нижних частот ко входу линии задержки с отводами, выходы блоков вычитания подключены через соответствующие блоки детектирования к соответствующим входам сумматора, выход последнего соединен через индикатор нуля напряжения с выходной шиной устройства, выходы боков умножения соединены с первыми входами соответствующих блоков вычитания, вторые входы блоков умножения подключены к соответствующим входам источника опорного напряжения, отсюда ясно, что целью повышения быст-

родействия, в устройстве первые входы блоков умножения подключены к соответствующим отводам линии задержки, выходы блоков умножения подключены ко вторым входам соответствующих предыдущих блоков вычитания.

Bölmə 5. Düzəlişlər

Раздел 5. Поправки.

1997-ci ilin 2 sayılı «Rəsmi bülleteninə» aşağıda göstərilən düzəlişlər verilir.

Ко 2 номеру «Официального бюллетеня за 1997 год приводятся следующие поправки

1.

(51) E 02 B 17/00

(11) P 970017

(22) 11.04.97

(71)(73) DənizNeftQazLayihə istehsalat birliyi

(72) Arif Məmməd oğlu Cəfərov, Leybenzon Sima Raxmilyeviç

(54) Üzən platformanın istehsal yerində saxlanılması qaydası.

(71)(73) Производственное объединение Гипроморнефтегаз

(72) Ариф Мамед оглы Джафаров, Сима Рахмилевич

(54) Способ удержания плавучей платформы к точке производства работ

2.

(51) E 02 B 17/00, B 63 C 3/00

(11) P 970018

(22) 11.04.97

(71)(73) DənizNeftQazLayihə istehsalat birliyi

(72) Arif Məmməd oğlu Cəfərov, Leybenzon Sima Raxmilyeviç

(54) Dəniz stasionar platformasının dayaq blokunun suya endirilmə üsulu.

(71)(73) Производственное объединение Гипроморнефтегаз

(72) Ариф Мамед оглы Джафаров, Сима Рахмилевич
Лейбензон

(54) Способ спуска на воду опорного блока морской стационарной платформы

3.

(51) E 02 B 17/02

(11) P 970016

(22) 11.04.97

(71)(73) DənizNeftQazLayihə istehsalat birliyi

(72) Arif Məmməd oğlu Cəfərov, Leybenzon Sima Raxmilyeviç

(54) Dayaq blokunun cüt nəqliyyat pontonuna qurulması üsulu və onun həyata keçirilməsi üçün qurğu.

(71)(73) Производственное объединение Гипроморнефтегаз

(72) Ариф Мамед оглы Джафаров, Сима Рахмилевич Лейбензон

(54) Способ надвигки опорного блока на парные транспортные понтоны и устройство для его осуществления.

4.

(51) E 02 B 17/02

(11) P 970019

(22) 11.04.97

(71)(73) DənizNeftQazLayihə istehsalat birliyi

(72) Arif Məmməd oğlu Cəfərov

(54) Üzən platformanın dayaq kolonunun akvatoriya süxuruna batırılma və süxurdan çıxarılma üsulu və bunu həyata keçirilməsi üçün qurğu.

(71)(73) Производственное объединение Гипроморнефтегаз

(72) Ариф Мамед оглы Джафаров

(54) Способ погружения в грунт и извлечения из грунта дна акватории опорной колонны плавучей платформы и устройство для его осуществления.

5.

(51) E 02 B 17/02, E 02 D 25/00

(11) P 970020

(22) 11.04.97

(71)(73) DənizNeftQazLayihə istehsalat birliyi

(72) Arif Məmməd oğlu Cəfərov, Leybenzon Sima Raxmilyeviç

(54) Dəniz platformasının dayaq blokunun nəqli və quraşdırılması üsulu.

(71)(73) Производственное объединение Гипроморнефтегаз

(72) Ариф Мамед оглы Джафаров, Сима Рахмилевич Лейбензон

(54) Способ транспортировки и установки опорных блоков морской платформы

6

(51) E 02 B 17/02, G 01 D 5/2, G 01 D 3/08

(11) P 970027

(22) 22.05.97

(71)(73) DənizNeftQazLayihə istehsalat birliyi

(72) Arif Məmməd oğlu Cəfərov, Georgiy Veniaminoviç Məlnikov

(54) Özüqalxan üzən özülün dayaq dirəklərinin çıxma və qrunta basdırma qiymətlərinin, həmçinin onun klirensinin təyini usulu və onu yerinə yetirilməsi üçün qurğu.

(71)(73) Производственное объединение Гипроморнефтегаз

(72) Ариф Мамед оглы Джафаров, Георгий Вениаминович Мельников

(54) Способ определения величины вылета и заглубления в грунт опорных колонн самоподъемной плавучей платформы, а также ее клиренса и устройство для осуществления

1997-ci ilin 4 saylı «Rəsmi bülleteninə» aşağıda göstərilən düzəlişlər verilir.

К 4 номеру «Официального бюллетеня за 1997 год приводятся следующие поправки.

7.

(51) E 21 B 43/20, 43/22

(11) P 970066

(22) 04.05.90

(71)(73) DənizNeftQazLayihə istehsalat birliyi

(72) Məmmədov N.Q., Kats İ.Y., Rzabəyov İ.İ., Süleymanov Ə.B., Əskərov R.M., Ağazadə O.D.

(54) Qeyri-bircins laylarda dövrü sulaşdırma üsulu.

(71)(73) Производственное объединение Гипроморнефтегаз

(72) Мамедов Н.Г., Кац И.Я., Рзабеков И.И., Сулейманов А.Б., Аскеров Р.М., Агазаде О.Д.

(54) Способ разработки неоднородных пластов при циклическом заводнении.

1998-ci ilin 1 sayılı «Rəsmi bülleteninə» aşağıda göstərilən düzəlişlər verilir.

К 1 номеру «Официального бюллетеня за 1998 год приводятся следующие поправки.

8.

(51) E 21 B 43/00

(21) N 97/000954 A

(22) 22.04.97

(71)(73) DənizNeftQazLayihə istehsalat birliyi

(72) Süleymanov Ə.B., Hüseynov F.Ə., Nuriyev N.B., Rəsulov A.M., Əhmədov B.N., Əliyev N.Ə., Poladov A.R., İsmayilov R.D.

(54) Qazlift quyuların istismar üsulu

(71)(73) Производственное объединение Гипроморнефтегаз

(72) Сулейманов А.Б., Гусейнов Ф.А., Нуриев Н.Б., Расулов А.М., Ахмедов Б.Н., Алиев Н.А., Поладов А.Р., Исмаилов Р.Д.

(54) Способ эксплуатации газлифтных скважин.

1998-ci ilin 2 sayılı «Rəsmi bülleteninə» aşağıda göstərilən düzəlişlər verilir.

К 2 номеру «Официального бюллетеня за 1998 год приводятся следующие поправки.

9.

(51) E 21 B 43/11

(21) N 96/000789 A

(22) 01.02.95

(71)(73) DənizNeftQazLayihə istehsalat birliyi

(72) Süleymanov Ələkbər Bağiroviç, Məmmədov Kamil Qüdrət oğlu, Əsgərov Mikayıl Məmməd oğlu, Seyidov Mərcəfər Mirəli oğlu

(54) Quyudibi zonanı bərkitmək üçün qurğu

(71)(73) Производственное объединение Гипроморнефтегаз

(72) Сулейманов Алекбер Багирович, Мамедов Камил Гудрат оглы, Аскеров Михаил Мамед оглы, Сеидов Мирджафар Мирали оглы

(54) Устройство для крепления призабойной скважины.

10

(51) E 21 B 43/11

(21) N 95/000681 A

(22) 09.08.95

(71)(73) DənizNəftQazLayihə istehsalat birliyi

(72) Süleymanov Ələkbər Bağiroviç, Məmmədov Kamil Qüdrət oğlu, Əsgərov Mikayıl Məmməd oğlu, Seyidov Mərcəfər Mirəli oğlu, Şirinzadə Alçın Əli Səftər oğlu, Dadaşov Məhərrəm Nəsir oğlu

(54) Lay mayesinin təmizləmək üçün qurgu

(71)(73) Производственное объединение Гипроморнефтегаз

(72) Сулейманов Алекбер Багирович, Мамедов Камил Гудрат оглы, Аскеров Микаил Мамед оглы, Сеидов Мирджафар Мирали оглы, Ширин-заде Алчын Али Сафтар оглы, Дадашев Магеррам Насир оглы

(54) Устройство очистки пластовой жидкости.

11.

(51) C 01 D 3/06

(11) P 970073

(22) 21.06.95

(71)(73) Azərbaycan Respublikasının Elmlər Akademiyası Qeyri Üzvi və Fiziki Kimya İnstitutu

(72) Cabbarova Z.Ə., Nəcəfov R.X., Zeynalov S.V., Əkbərov H.Ə., Nuriyev Ə.N., Abbasov M.A., Məmmədov R.M.

(54) Çökdürmə yhlu ilə xörək duzunun alınması üsulu

(71)(73) Институт неорганической и физической химии АН Азербайджанской Республики

(72) Джаббарова З.А., Наджафов Р.Х., Зейналов С.В., Акберов Г.А., Нуриев А.Н., Аббасов М.А., Мамедов Р.М.

(54) Способ получения садочной поваренной соли.

1998-ci ildə dərc olunmuş 2 saylı «Rəsmi bülletendə aşağıda göstərilən əmtəə nişanının təsviri göstərilməmişdir.

В «Официальном бюллетене № 2 за 1998 год не представлено изображение следующего товарного знака

(111) N 960250

(151) 27.12.96

(181) 25.02.2004

(730) The London Tobakko Company Limited (GB).

(540)

Resmi bülleten № 3
(Azərbaycan və rus dilində)
Bakı – 1998

Yığılmağa verilmiş : 27.10.98. Çapa hazırlanmış:
12.11.98. Formatı 60 x 90 1/8. Ofset üsulu.
Fiziki çap vərəqi 12,5.
Tirajı 50
Sifariş № 48 " PALMA " müəssisəsi.